15 Eylül 1941
Pazartesi
4 üncü Yıl - No. 1208

M. H. 2 50

Yeni Sabah

GÜNLÜK SİYASİ HALK GAZETESİ

İDARE YERİ
Nuruosmaniye, No. 84 İstanbul
Telgraf: YENİ SABAH İstanbul
TELEFON: 20795
Her yerde 5 Kuruş

Avrupa Efkârıumumiyesinin kuvveti

İşte Almanları asıl zayıf düşürecek amil budur. Davalarını bir Avrupa dâvası haline sokamamaları Avrupa efkârıumumiyesini kazanamamalarıdır.

Beşeriyet tekâmül yolunda böyle bir merhaleye erişmiştir. Artık harpler top ve tayyare ile kazanılamıyacaktır. Bu harbin ortadan kalkacağı devrin arifesidir

Hüseyin Cahid YALÇIN

İngiliz nazırlarından biri harbin ikinci senesinin nihayet bulması münasebeti le vaziyeti şöyle hülâsa ve tasvir etmiştir:

Almanya, şarka doğru hareketinde Rusyayı karşısında buldu, ilerleyemedi. İngiltere Almanyanın Irak, Suriye ve Hindistana doğru yolunu kesti. Garbî nısıf küreye yayılmak teşebbüsünde de Almanya, Birleşik devletleri kendi karşısında buluyor. Atlantik muharebesini ise Almanya kaybetmek üzeredir.

İngiliz nazırının vaziyeti bu surette görmesi ve muhakeme etmesi doğru mudur, değil midir? Burasını tedkik etmiyeceğiz. Fakat farzedelim ki bu denilen şeylerin hepsi doğrudur. Yani Almanya şarka doğru artık ilerleyemiyecektir? Yakınşarka ve oradan Hindistana sarkamıyacaktır; garbî nısıf küreyi de tehdit edemiyecektir.

Ya bugün Almanyanın elindeki yerler? Bunlar kâf değil mi? Almanya bugün tâ Şimal burnundan Mataban burnuna kadar bütün Orta Avrupaya ve şarkî Avrupaya hâkim bulunuyor. Garpta Atlantiğe erişmiştir. Vichy hükûmetinin vaziyeti düşünülürse Almanya, Marsilyaya, hattâ Afrikaya bile inmiştir denilebilir. Her halde pek ufak istisnalarla bütün Avrupa kıtası Almanyanın elindedir. Avrupa hâkimiyeti de Almanyayı doyurmaz beslemez ve yaşatmaz mı? Avrupaya hâkim bir Almanya, şimdi karşılaştığı sedleri kırmak için icap eden hazırlıkları görmeğe zaman ve imkân bulamaz mı? Bunları bulduktan sonra da dünyayı fetih teşebbüsüne tekrar atılamaz mı?

İngiliz nazırı bahsin bu cihetine hiç temas etmiyor. Sanki buraları aklından geçirmemiş gibidir. Bundan dolayıdır ki Almanyayı muvaffak olamamış mağlûbiyete mahkûm kalmış gibi göstermesi zihinlere kâfi bir kanaat verememektedir.

Fikrimizce Almanyanın asıl müşkülâta uğradığı nokta başka taraftadır. Eğer Almanya, Avrupayı askerlik ve diplomasi bakımından avucunun içine aldığı kadar kalb ve ruh bakımından da Avrupaya hâkim olsaydı mesele bitmiş sayılabilirdi.. Hatırlardadır ki Mihver kaynaklarından çıkmış bazı mütalealar Almanların Akdenizden ve Şimalî Afrikadan İngilizleri kovarak bütün Avrupaya mâlik olmağı, Amerika ve İngiltere ile kıtadan kıtaya bir harp hali idame etmeği düşündüklerini bildirmişti. Eğer Almanya bunu hakikaten yapabilseydi ve Avrupayı fethetmek değil kazanmış olsaydı, şarka ilerlemelerine Rusların Hinde ilerlemelerine, İngilizlerin Amerika sahillerine erişmelerine Roosevelt'in meydan vermemesinin bir ehemmiyeti olmazdı. Avrupa ile Amerika arasındaki harp, tarihin kaydettiği çok uzun müddetli meşhur harpler gibi çağdaşlarının hepsini mezara gömer ve senelerce sürüklenir giderdi.

Almanlara bugünden mağlûp olmuş denilemez. Fakat takribî ve ihtimalî bir tarzda bir mağlûbiyetten bahsedilmek lâzım gelirse Almanları zafere erişmekten meneden en büyük engellerin bizzat Avrupa içinde olduğunu söylemek zaruridir. Almanlar belki şarka gidebilirler. Belki Hindistana varabilirler, belki Nevyorka çıkabilirler. Fakat görülüyor ki Avrupayı zaptedemiyeceklerdir!

Hayır, Avrupayı zaptedemiyorlar değil, zaptettiler.. Fakat Avrupanın kalbini zaptedemiyorlar ve bu silâhsız, topsuz ve tayyaresiz Avrupa maneviyatı müttefik İngiliz, Rus ve Amerikan ordularının muharebe meydanlarında mağlûp edemedikleri Almanların kollarını bağlıyor ve onları bir neticeye varmaktan menediyorlar.

Şöyle bir Avrupa tahayyül edelim: Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka, Norveç, Lehistan, Çekoslovakya, Yugoslavya, Yunanistan, Arnavutluk ve sair bütün Avrupa memleketleri kalben ve ruhan hep Almanyaya dost ve taraftar bulunsalardı, Almanya ile elele verip hür, müstakil ve mesut bir Avrupa kurmak teşebbüsünde halis ve samimî surette müşterek çalışsalardı, Almanyanın sırtı hiç yere gelir miydi? Bütün Avrupa memleketleri amelesinin ve milletlerinin müşterek ve plânlı mesaisi neticesinde vücuda getirilecek harp istihsalâtına ve temsil edecekleri kuvvete yetişmek düşman memleketler için kolay ve mümkün olur muydu? Bu dediğimiz tarzda müttehid bir Avrupanın mağlûp edilebileceği akla sığar mıydı?

Fakat bu müttehid Avrupa bugün bir hayaldir. Ve hiçbir zaman da bir hakikat haline inkılâp edeceğine dair ortada bir emare yoktur. Bilâkis her taraftan bir memnuniyetsizlik ve asayişsizlik havası esiyor. Ölü Fransa bile canlandı. Alman işgali altındaki yerlerde Alman kuvvetleri tarafından muhafaza edilen Alman dostu devlet adamlarına artık suikastler yapılıyor. Bu ihmal edilmesi imkânsız bir işarettir. İşgal altındaki memleketlerin hepsi tam bir manevî husumet ve mücadele vaziyetindedir. Buralarda fırsat elde edildikçe işgal kuvvetlerine zararı olacak hareketler yapılıyor. Şiddetli cezalar tertip olunabilir. Fakat alınacak zecrî tedbirlerin düşmanlık hareketlerini arttırmaktan, hiç olmazsa kalbdeki düşmanlık hislerini kuvvetlendirmekten ve tamim etmekten başka bir tesiri olmıyacaktır.

İşte Almanları asıl zayıf düşürecek âmil budur. Davalarını bir Avrupa davası haline sokamamaları, Avrupa efkârı umumiyesini kazanamamalarıdır.

Beşeriyet tekâmül yolunda böyle bir merhaleye erişmiştir. Artık harpler top ve tayyare ile kazanılamıyacaktır. Bu harbin ortadan kalkacağı devrin arifesidir.

Hüseyin Cahid YALÇIN

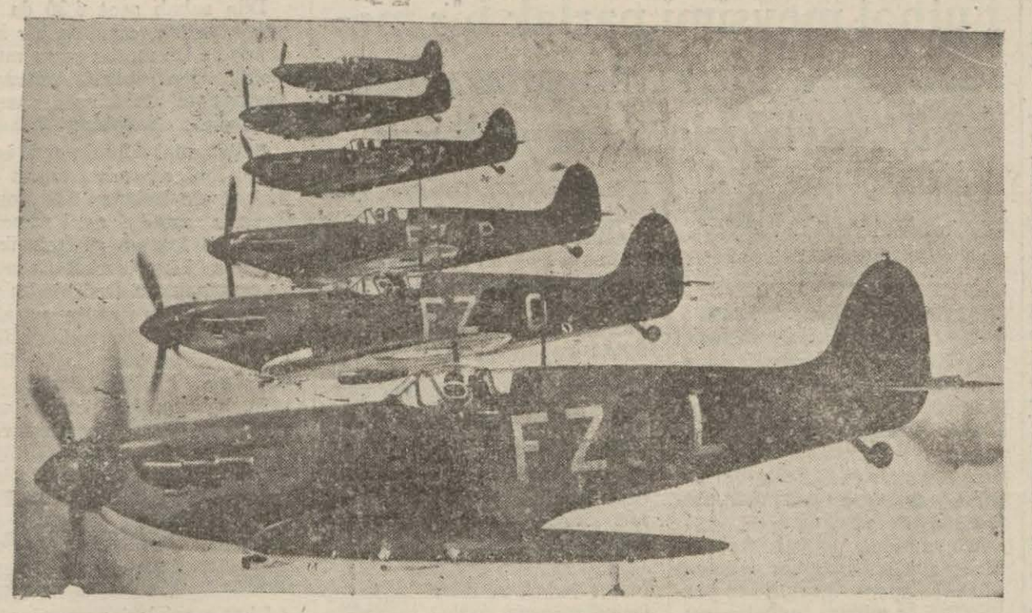

İlk kafilesi Rusyaya muvasalat eden İngiliz avcı tayyarelerinden müteşekkil bir filo uçuş halinde

ALMAN-RUS HARBİ

Moskova bildiriyor

Smolensk Rus top ateşi altında

Leningrad mıntıkasında ilk kar yağmağa başladı

Madrid, 14 (a.a.) Stefani ajansı bildiriyor:

Mavi fırka gönüllülerini hukuk umumiye mahkûmları diye tavsif eden Londra radyosunun neşriyatı İspanyada şiddetli bir infial uyandırmıştır. İspan yol gazeteleri, artık, bolşevik çetelerinin emrinde bulunan İngiliz radyosunun kullandığı lisanı takbih etmektedirler.

Smolensk Rus top ateşi altında

Moskova, 14 (a.a.) — Radyo, hareket kararının Rusların eline geçtiğini söyliyen bir tebliğ neşretmiştir.

Timoçenko ordusu, Almanların Moskovayı tehditlerini durdurmakla kalmıyor, belki, Alman kıtalarının Leningrad muharebesi için yaptıkları tecemmüden istifade ederek, bunları, Smolensk istikametinde hırpalıyor. Smolensk, Rus topraklarının ateşi altındadır.

(Sonu sayfa 3 sütun 7 de)

İngiliz hava kuvvetleri Rusyayada

Bu tayyarelerle Leningrad muharebesine iştirak ediyorlarmış

Moskova, 14 (a.a) — Resmen bildirildiğine göre, İngiliz imparatorluk hava kuvvetlerine mensup bir filo Rusyaya vasıl olmuştur.

İngiliz tayyareleri Leningrad harbine iştirak ediyormuş

Londra, 14 (a.a.) — Rus cephesinde, harp halen bütün şiddeti ile devam ediyor. Daily te-

(Sonu sayfa 3 sütun 3 de)

ALMAN-RUS HARBİ

Berlin bidiriyor

Leningrad Müdafaa hatları yarıldı

Alman ordusu şark cephesinde yeni zaferler hazırlıyor

Berlin, 14 (a.a.) — Alman orduları baskumandanlığı tebliğ ediyor:

(Sonu sayfa 3 sütun 7 de)

HARP VAZİYETİ

Yıpratma harbi

Bu günün öldürücü silâhları karşısında bu harp hayatını uzatmakda ısrar edenler, hakikatın acı çehresile karşılaşacaktır.

YAZAN:
Emekli General Kemal Koçer

Hergünkü tebliğler, artık katî neticeli muharebeler yerine cephenin çok kısımlarında mevzii çarpışmalardan, ağır zayiattan, bazen bir arazi parçasının elden ele geçişinden bahistirler.

Avrupanın muhtelif bölgelerinde şimdiye kadar cereyan eden muharebeler, silâh, vasıta, talim ve terbiye ve sevk ve idare bakımından üstün bir ordu-

Sonu sayfa 2 sütun 3 de)

Iranda yabancılar

Yazan : C. Sykes — 16

Birinci Buşir muharebesi-bir suikast hazırlığı-Cihad saatı çalıyor

Vasmus sükûn bulabilmek için eline bir kitap aldı ve Bach dan bir kaç parça terennüm etmeye çalıştı. Çünkü Vasmus ayını zamanda musikişinastı da.

(Sonu sayfa 3 sütun 6 da)

Akdenizde Amerikan deniz altıları varmış

Roosevelt'in son nutku İtalya ve Almanyada asabiyet uyandırdı

Berlin, 14 (a.a.) — D.N.B. Berliner Boorsen Zeitung gazetesi, B. Roosevelt'in müstakbel Almanya hakkındaki hülyasını nutkunda ortaya koyduğunu söyliyerek "B. Roosevelt'le B. Churchill tarafından ilân edilen hürriyet ve adlet,, hakikatta işte bundan ibarettir diyor.

(Sonu sayfa 3 sütun 4 de)

Güzellik Kraliçesi
Pek yakında
Yeni Sabah
Sütunlarında

Şarkta Zelzele Fasılalı olarak devamediyor

Iranda isyan çıktı

Kuvvetli kürt çeteleri İngilizler aleyhine harekete geçtiler

İngiliz diplomatik kuryesi ile İngiliz radyosu ve times gazetesinin muhabiri asilerin eline düştü, akıbetlerinden şüphe ediliyor

Budapeşte, 14 (a.a.) — Ofi ajansı Budapeşteden bildiriyor:

(Sonu sayfa 3 sütun 5 de)

Bir Bulgar gazetesi diyor ki

Dünyada hiç kimse İngilterenin zaferini istemiyor

Bu harpte komonizim imha olunacak

Sofya, 14 (a.a.) — Slova gazetesi, başmakalesinde bilhassa şunları yazmaktadır:

Dünyanın ve Avrupanın hiçbir milleti, İngilterenin zaferini istememektedir. Bütün dünya, şimdiki vaziyetin değişmesinde menfaattardır. Eğer birçok milletler, Avrupanın yeniden teş

(Sonu sayfa 3 sütun 3 de)

Erçiş kazasında 192 ölü 190 ağır yaralı var

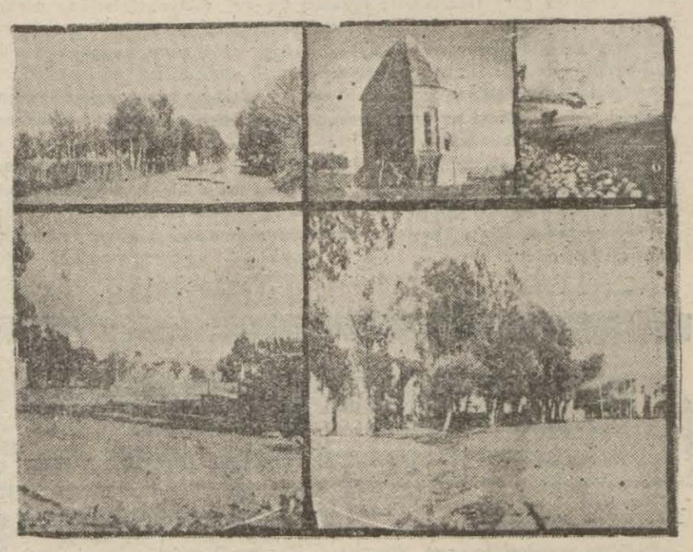

Son zelzele felâketinde büyük zarar gören Erciş'ten görünüşler

Van, 14 (a.a.) — Son yer sarsıntısının vilâyetimiz dahilinde sebebiyet verdiği zayiat etrafında verilen malûmata nazaran Ercişin Kocapınar nahiyesinde 31 köy, merkez nahiyesinde de 5 köy tamamen harap olmuş ve merkezde müdürlük binası ile jandarma karakolu ve mektep yıkılmıştır.

Şimdiye kadar tesbit edilen ölü miktarı 192 ve yaralı miktarı da 190 dır. Bu yaralı vatandaşlardan yaraları ağır olanlardan7 si Vana getirilmiş ve diğerleri de Ercişte tedavi altına alınmışlardır. Felâketin vukuu akebinde vali vekili yanında sıhhat müdürü, nafıa mühendisi, sihhat memurları ve yardımcı ekipler olduğu halde felâket sahasında icabeden tedbirler alınmış ve yardımlar yapılmıştır.

Muş vilâyeti de gönderdiği bir ekip ile bu yardım işine iştirâk ettiği gibi Diyarbakır Kızılay merkezi de felâketzede vatandaşlarımızın ihtiyaçlarını karşılamak için 1000 lira göndermiştir.

Yer sarsıntısı zaman zaman tekerrür etmektedir. Cuma günü vukubulan ilk yer sarsıntısında Erciş kaza merkezinde duvarları çatlayan evler dün öğle üzeri vukubulan yer sarsıntısı neticesi olarak büsbütün oturulmaz bir hale gelmiş ve bazıları da tamamen yıkılmıştır.

Ağrıdaki tahribat

Ağrı, 14 (a.a.) — Cuma sabahı mıntakamızda vukubulan yer sarsıntısı etrafında alınan son resmî malûmata göre, vilâyet merkezimizde olduğu gibi Eleşkird, Tutak, Diyadin ve Bayazıt kazalarında nüfusca hiçbir zayiat ve maddî hasar yoktur. Bu yerlerde yeniden bir sarsıntı kaydedilmemiştir.

Patnos kazasında sarsıntı fasılalarla devam etmektedir.

Dün saat saat 16.13 ve 16.35 de altışar saniye devam eden iki yer sarsıntısı olmuş ve bundan bazı binalar zarar görmüş ve hükûmet konağının arka ve yan tarafı tamamen yıkılmıştır.

Dedeli nahiyesinin bazı köy-

(Sonu sayfa 3 sütun 3 de)

SPOR

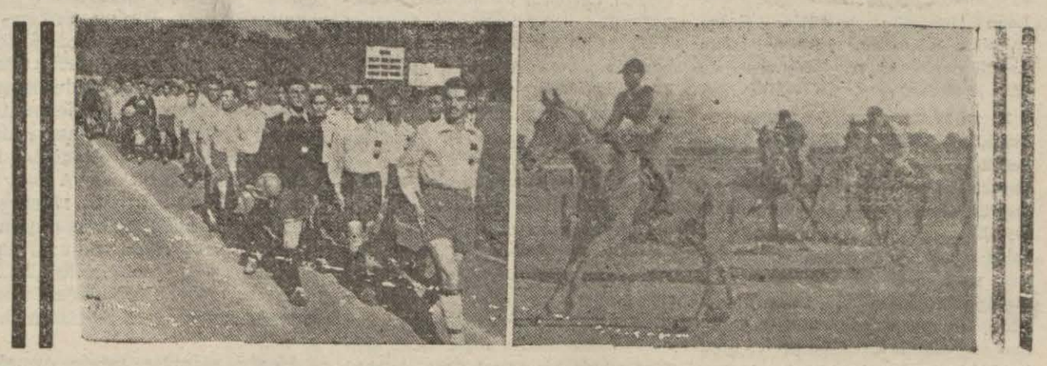

Dün Fenerbahçe stadında yeni futbol mevsiminin açılış töreni parlak şekilde kutlanmıştır. Resmi geçide iştirâk eden sporcularımızla Veliefendi çayırında son haftası kalabalık bir seyirci kitlesi huzurunda yapılan at yarışlarına ait birer enstantaneyi yukarıda görüyorsunuz. Dün kü spor hareketlerine ait tafsilâtı bugün (2) nci sayfamızda okuyunuz.

FIKRA

İstanbul sergisinin açılamayişi bizce millî bir bahtiyarlıktır!

Yazan: **Aka Gündüz**

Bu yazıma darılan bulunacak mı, bulunmıyacak mı? Zerre kadar ehemmiyet vermiyorum. Sadece içimi döküyorum. Samimilikten şüphe edenlerde diledikleri taşa baş vurabilirler:

Yıllardanberi İstanbulda bir yerli mallar sergisi açılırdı. Bu gibi sergilerin her yıl daha mütekâmil olması lâzımgelirken, İstanbul sergisi her yıl daha aşağı, daha yürekler acısı bir değersizlik gösterirdi.

Her serginin muvaffakiyetsizliği bir takım sebeplere, eksiklere yükletilirdi. Kimse ses çıkarmazdı. Bir iş ki yapılıyor, yapıla dursun.

Fakat o sergiler ne sergilerdi yarabbi! eski devirlerde sokaklarda kurulan pazarlar vardı: Salı pazarı, çarşamba pazarı, cumartesi pazarı vesaire gibi. İstanbul sergisi onların bir araya gelmişlerinden en kötü bir örnekti. Bunada ses çıkarılmazdı. Çünkü sergi için çalışanlar iyi yürekle, memlekete bir iş görmek maksadile çalışan temiz insanlardı. Fakat her nedense -veya burada söylemesi yerinde olmaz- bir türlü muvaffak olamazdı.

Halbuki ötede birde İzmir Fuarı var. Sekiz on yıldanberi açılıyor. Her yenisi bir eskisinden çok daha güzel, çok daha mütekâmil. İstanbul sergisi her girenin yüzünü buruştururken İzmir Fuarı bütün dünyayı heyecanla ilgilendiriyordu.

İki yıldır harp oluyor. İstanbul sergisi bunun için açılamadı. Hakikatte bunun için olmasa bile her kese o his telkin edildi ki Türkiye dehşetli bir buhran içindedir! handiyse biteceğiz! binaenaleyh sergi açılamıyacak.

Fakat dünya harbinin en buhranlı zamanında İzmir sergisi işte açıldı. Harp edenler bile onun yakından meşgul. Ve bu sergide eskilerine nisbetle daha mükemmel. Demek oluyorki Türkiye iktısadî, ticarî ve siyasî bakımdan batmak üzere değilmiş!

Aksi iddiayı hiç bir Türk kabul edemez. İstanbuldaki Galatasaray panayırının açılmaması veya açılamaması bir propagandaya -bilerek bilmiyerek- sebep olmuştur. Günah kârlarını arayacak ben değilim. Hattâ bence ne yüzden olursa olsun açılmayışı millî bir bahtiyarlıktır. Bu badireler içinde muvaffak olmuş İzmir Fuarı bize her türlü hakikî, millî gururu bol bol vermiştir.

Bu son acı hâdise bizi şu tedbiri almağa mecbur etse yeridir: Şimdiden sonra için, harpten sonra dahi Beyoğlu panayırı açılacaksa; sıkı dehşetli ve siyasî bir kontroldan vize almayınca açtırılmamalıdır.

DÜŞÜNÜŞLER:

Ev darlığı, ruh darlığı

Ben, içinde yaşadığımız binanın ruhumuz, eeciyemiz ve mizacımız üzerinde derin tesirleri olduğu kanaatindeyim. Dar, basık ve karanlık odalarda neş'eli insanlara, buna karşılık da geniş, ferah ve aydınlık konaklarda mahzun ve kederli kimselere rastlamak mümkün olmadığını iddia edecek değilim. Ancak bana öyle geliyor ki, muhitimiz gibi meskenimiz de ruhumuz üzerinde yavaş, fakat emin bir hâkkâk kalemi gibi durmadan işlemekte.

Biz, gerçi anamızın ve babamızın, fakat ayni zamanda etrafımızı çevliren insanların, hâdiselerin, dekorların ve hattâ eşyaların bir muhassalasıyız. Bu tesirlerin, bir hastalığın mikrobu gibi görünmez oluşu yokluğa delâlet etmez.

Onun içindir ki temas ettiğimiz insanlara olduğu kadar içinde yaşadığımız meskene ve aralarında ömrümüzü geçirdiğimiz eşyaya bu bakımdan ayrı bir kıymet vermemiz gerekir.

Atalarımız, bugün harabelerini barhane diye küçük gördüğümüz geniş odalı büyük binalarda yaşadılar. Neslimiz içinde de çocukluğu böyle ferah binalarda geçmiş olanlar çoktur. Hâlâ da bu nimetten faydalananlar var.

Fakat dikkat ederseniz siz de itiraf edersiniz ki meskenlerimiz gitgide daralmaktadır. Eski zaman evleriyle yeni zaman apartımanlarını kıyaslamak kâfi.

Odalarımızın sayısı hayli azalmıştır. Üstelik bu odalar dardır da... Eski binalara göre tasarlanmış eşyaları bu ev minyantürlerinde nereye koyacağımızı şaşırırız. Bu yeni meskenlerin bize yeni bir hayat tarzı cebrettiği de muhakkak: Ana, baba, kardeş, oğul, gelin, kaynana burun buruna bir yakınlık içinde yaşıyoruz.

Eski zaman ailelerine mahsus huzur ve sükûne bugün pekaz rastlanmasının birçok içtimai sebepleri arasında bu mesken darlığı noktası üzerinde bilhassa durmak lâzım.

Bu kadar sıkışık vaziyette ve mecburî devamlı temaslar içinde yalnız kalabalık ailelerin değil, hattâ tek başlarına olan bir karı kocanın bile ideal bir huzura kavuşması ümidi pek az olmak gerektir.

Huzur fakat daima peşinde koştuğumuz saadetin başlıca yapıcı unsuru o değil midir?

Yaşar Nabi Nayır

itham ediyorum!.

Fransaya hiyanet eden adamlar

Yazan: A. Simone — 13 — Çeviren: H. Cahid Yalçın

Stawiski meselesinin asıl ehemmiyetli tarafı haddi zatında mali olan kısmı değildi. Daha evvelce de daha fazla paralarla yapılmış birçok yolsuzluklar görülmüştü. Fakat bu Stawiski meselesi birçok nazırlara da taallûk ediyordu. Bunların arasında George Bonnet'de dahil bulunuyordu. Bir takım mebuslar, ileri gelen hâkimler, müteaddit gazete müdürleri ve umum polis müdürü Chiappe'de işe bulaşmışlardı. İşin içinde fırka farkı olmadan birçok politikacılar dahildi: Sağ cenah taraftarları ile radikal sosyalist partisi mensupları. Fakat Fransız sağ cenahı bundan istifade ederek kontrollu bir hükûmete, Fransız faşizminin piştar teşkilâtına doğru yürümeğe çalıştı.

Sol cenaha karşı misli görülmemiş şiddette bir hücum başladı. Mücadelenin başında Action Française yürüyordu. Bu kraliyetçi faşist temayülleri belseyen bir gazetedir. Sağ cenahın en müfrit kısmının gazetesi olan Le Jaur ile Chiappe'ın damadı tarafından neşredilen haftalık ateşin Grnigoir gazetesi de hücuma iştirâk ediyorlardı. Stawiski rezaleti esnasında bu gazetelerin satışı on binlerce arttı.

1934 senesinin ilk aylarında parlâmentonun küşadı münasebetiyle Pariste ilk teşkilâtlı sokak arbedesi vukua geldi. Mücadeleye iştirâk edenlerin en meşhurları "Camelots du Roi" teşkilâtı mensupları idiler ki bunlar Charles Maurras,nın ve Leon Daudet'in Action Française'ine tâbidirler. Biraz sonra kendilerine diğer faşistler de iltihak ettiler.

26 ve 27 kânunusaniye kadar nümayişler gittikçe şiddet peyda ederek devam etti. Sonra, Parisin başlıca bolvarlarında ve mebusan meclisi civarlarında eski muharipler teşkilâtlarına mensup muhtelif âzalar kalabalığa karıştılar. Hergün yeni yeni sabit oluyordu ki bu nümanişler faşistler arasında verilmiş bir karar neticesinde sarfolunan gayretlerin mahsulüdür ve müşterek bir merkez heyeti tarafından sevk ve idare edilmektedir. Nümayişlerin dairesi genişliyor, sirayetler vukua geliyordu. Fransanın her tarafına duvarlara varakalar yapıştırılmıştı: «Mebusları dışarı atınız! mebusları cehenneme yollayınız!,,

İş artık son dereceye varıyordu.

Georges Mandel'in ahiren ifşa ettiği gibi, demokrasi ve parlâmento aleyhinde fesad için icabeden malzemeyi faşistlere umum polis müdürü Jean Chiappe tedarik ediyordu. Onun sağ cenaha büyük bir sempati beslediği aşikâr idi. Paris polisinin şefi olmak haysiyetiyle ileri gelen sol cenah politikacıları aleyhinde bir sürü deliller toplayabiliyordu. Bu adamları takip ettirmekten hiç çekinmiyordu. Telefon muhavereleri dinleniyordu. Üçüncü cümhuriyetin meydana çıkmamış birçok mali rezaletleri Chiappe'in evrak hazinesinde yatmaktadır. Onun kuvvetinin kaynağı budur.

Sarraut'nun hafifmeşrep kadınlarla samimî münasebetleri, Bonnet'nin mali dolapları ve spekülâsyonları, Chautemps'nun hususi sırları, Chiappe'ın mahrem hazineleri arasında idi. Gazetelere kolleksiyonun ancak bir kısmını vermişti.

Diğer kısmını ihtiyat olarak saklıyordu. Sözlerini itimad edilir bir çok mebusların fkirince bunların diğer bir kısmı da Berlin'e Nazilerin evrak hazinesine gitmiştir. Eski nazırlardan biri bana Bonnet'nin ve Chautemps'in Hitlerle bir uzlaşma yapmak yolundaki arzularının kısmen Alman şansölyesinin kendileri hakkında çok şeyler bilmekte olmasından ileri geldiğini izah etti. Bu zatın ilâve ettiğine göre, Nazi ajanları bu halleri ifşa edecekleri tehdidini daima tekrar ediyorlardı.

Bu tehdit Fransız politikacılarının başında muallâk duran Damocles kılıcı idi. Doğru mu? Bunu ancak nazi evrak hazinesinin muhteviyatı meydana çıktıktan sonra öğreneceğiz.

Bu evrak hazinesinde maruf her ecnebi politikacının ve devlet adamının bir fişi vardır. Kendisinin kabahatleri, mali ve sosyal rabıtaları, istidat ve kabiliyetleri ile beraber kusurları kaytlıdır.

Fransız sağ cenah mensupları Stawiski meselesini Allah tarafından gönderilmiş bir nimet diye telâkki etti. Tam psikolojik dakikada patlak veriyordu! Memleket kabinelerin bir şelâle gibi akıp gitmelerinden, tenkihat yapılması hakkındaki mükerrer tekliflerden, ileri vâitlerden ve daimî ataletten bıkmıştı. Ameleler, köylüler ve orta sınıf halk buhran yüzünden pek nevmid bir hale düşmüşlerdi. Fransanın parlâmento sistemi ve demokratik şekillerini esaslı surette sarsmak ve bunlara faşist modeline göre yeni bir şekil vermek için vakit pek münasip görünüyordu.

Camille Chautemps mücadelenin ortasında yerini terketti. Mecliste mühim bir itimad reyi almış olmakla beraber istifasını verdi. Bu tehlikeli bir misal teşkil ediyordu. Üçüncü cümhuriyetin tarihinde ilk defa olarak, kanunî surette teşekkül etmiş ve meclis tarafından müzaheret görmüş olan bir kabine sokaklara hâkim faşist ve yarı faşist grupların tazyikiyle istifasını veriyordu.

Bu ciddî vaziyetin çaresi ne idi? Oyun kâğıtlarını bir daha karıştırıp yeniden kâğıt vermek. İşte bunun üzerine Daladier tekrar üste çıktı.

1934 senesi Kânunusanisinin sonunda, ikinci kabinesini teşkil etti. Bir kaç gün evvel, Parisin aristokratik salonlarında bir liste elden ele dolaşmıştı. Bu beş kişiden mürekkep bir "Directoire,, idi.

Bunlar Fransanın mukadderatını idare edeceklerdir. Listede Mareşal Pétain'in eski cümhur reisi, Gaston Doumergue'in, Pierre Laval'in, Adrien Marquet ve André Tardieu'nin isimleri vardı.

Yeni kabine on gün bile sürmedi. Fransada Hitlerin beşinci kolunun ilk açık isyanı tarafından indirilen çekiç darbesi altında yıkıldı. Bu adamlar 1934 senesi şubatının 6 ıncı gün Concorde meydanında ve mebusan meclisi civarında toplandılar. Maksadları "mebusları cehenneme yollamak,, idi.

Burada şu teşkilâtlar mevki almışlardı: Haftalardan beri Fransanın demokratik müesseselerini yıkmak için uğraşan membalar ve gruplar. Ateş Haçı ve "Vatanperver gençlikler,, ve Camlots du Roi "Petain'i isteriz!,, diye avaz avaz bağırıyorlardı.

Fakat bu musikinin feci bir kontrpuvan parçası gibi idi, şeytani bir senfoni idi. Başka bir terane daha işidiliyordu, Concorde meydanında avaz avaz haykıran halkın üzerine çıkan bir kontr puvan. Bu avaz:"Bir Hitlere ihtiyacımız var!,, diye bağırıyordu. Ecnebi devlet sefirlerinden biri gözleri dönmüş kalabalığın ortasında mevki almıştı. Yanındaki ona:"Bir Hitlere ihtiyacımız var" dedi. Ben nümayişçiler arasında birkaç saat geçirdim.

(Devamı var)

Dünkü At yarışları

Mevsimin son at yarışları dün Veli efendide yapıldı. Büyük bir kalabalığın takip ettiği koşular normal şekilde bitti. Alınan neticeler şunlardır:

Birinci koşu:

Üç yaşındaki yerli arap erkek ve dişi tapalra mahsus. Mesafesi 1200 metre.

Bu koşuya Meliketülhavva, Kuruş, Süleyk adlı üç tay girdi. Melike rahat bir koşu yaparak birinci, Kuruş ikinci, Süleyk üçüncü oldu. Müşterek bahis ganyan 100, ikili 110 kuruş verdi.

İkinci koşu: (handikap)

Dört ve daha yukarı yaşta yerli yarım kan İngiliz at ve kısraklara mahsus ve mesafesi 2400 metre olan bu koşuya prens Halimin Poyrazı, Olga, Cesur girdi.

Taşıdığı ağırlığa rağmen Poyraz birinci, Cesur ikinci, Olga üçüncü oldu. Müşterek bahis ganyan 125 kuruş verdi.

Üçüncü koşu:

Üç ve daha yukarı yaşta saf kan İngiliz at ve kısraklara mahsus. Mesafesi 2400 metre.

Bu koşuya altı at girdi. Neticede başbaşa gelen Romansla Dandi birinci addedildi. Özdemir üçüncü oldu. Müşterek bahis ganyan 120, plâse 225, plâse 100, ikili 125-450, çifte bahis 100 - 450 kuruş verdi.

Dördüncü koşu: (handikap)

Dört ve daha yukarı yaştaki saf kan arap at ve kısraklara mahsus. Mesafesi 2000 metre.

Tomurcuk, Bora ve Kısmetin girdiği bu koşuyu Tomurcuk rahatça kazandı, Bora ikinci, Kısmet üçüncü oldu. Müştere bahis ganyan 120 kuruş verdi.

Beşinci koşu:

İki yaşındaki yerli saf kan İngiliz erkek ve dişi taylara mahsus. Mesafesi 1200 metre.

Bu koşuyada F. Simsaroğlunun Demet, Büketi ile Salih Temelin Çoban kızı girdi. Neticede Büket birinci, Demet ikinci, Çoban kızı üçüncü oldu.

Müşterek bahis ganyan 125, çifte 250, ikili 825, üçlü bahis 280 kuruş verdi.

ŞEHİR HABERLERİ

Dün yapılan spor hareketleri

Futbol mevsimi parlak bir merasimle açıldı. At koşuları dünkü yarışlarla nihayetlendi

Futbol mevsiminin açılışı

Yazan: Bülent Turanlı

1941 - 1942 fudbol mevsimi dün Fenerbahçe stadında yapılan büyük bir merasimle açıldı. Memlekette yegâne tutulan ve birinci plânda yer alan fudbolümüz uzun bir tarihe malik olmakla beraber ilk defa dün yapılan şenliklerle mevsimine parlak bir şekilde girdi.

Yüzlerinden enerji fışkıran birliğin ve arkadaşlığın sembolü yüzlerce sporcu genç, tunç yüzlü Türk çocukları fudbolün açılış töreninde varlıkalrını gösterdiler. Dün Türk gençliğinin sarsılmaz irade ve kuvvet kaynağı olduğunu bir kere daha gördük ve inandık. Çalışkan, genç fudbol ajanı Nuri Bosudun verimli ve gayretli çalışmasının mahsulü olan bu tezahürat spor seven halk tarafından takdirle alâka ile, içten gelen alkış tufanı ile karşılandı Nuri Bosudu tebrik etmek bir vazifedir.

Ferdi musabakalar ve Matbuat - hakem takımları karşılaşması

Ferdi fudbol musabakaları, ve 2-1 gazetecilerin galibiyetile biten hakem - matbuat takımları karşılaşmasını müteakip bahriye bandosunun arkasında Alfabe sırasile yer alan İstanbulun birinci ve ikinci lik kulüplerine mensup fudbol takımları halkı selâmlıyarak stadı bir devir yaptıktan sonra sahada yer aldılar. Ve İstiklâl marşı çalındı Galatasaraydan Enver koşarak mikrofon başına geldi ve Türk sporculuğu namına and içti.

Takım kaptanlarının sporcu gençliğe öğütleri

Senelerce milî fudbol takımımızın kaptanlıklarını yapan kıymetli millî sporcularımızdan Zeki Rıza Sporel ve Nihat Bekdikin teşkil ettikleri iki muhtelit takım, seyircilerin alkışları arasında sahaya çıktılar ve arkada şınız FüruzanTekil mikrofon başına gelerek iki takım kaptanının sporcu gençliğe öğütlerini taşıyan ve sporda arkadaşlık, centilmenlik, kulüp sevgisi tavsiye eden yazılarını okudu.

Muhtelitlerin karşılaşması

Takımlar şu şekilde dizildiler.

Kırmızı takım:

Cihad: Lebip, Faruk, İbrahim, Esad, Tarık, Mehmet Ali, Eşfak, Salim, Naci, Fikret.

Beyaz takım:

Osman: Yavuz, Murad, Zeynel, Enver, Süleyman, Bahadır, Bülend, Mükerrem, Arif, Gazanfer.

Hakem Tarık Özerengin.

Maça Vali ve belediye reisi Doktor Lütfi Kırdarın vuruşu ile kırmızı takım başaldı.

Oyun biranda hızlandı top iki kale arasında durmadan mekik dokuyor. Bahadırın savurduğu topu Cihad güzel bir plonjonla yakaladı. Fakat hemen biraz sonra Mükerremin sıkı şütü Cihadın elleri arasından kırmızı kaleye girdi. Bu sayı kırmızı takımı birhayli canlandırdı. Ve birbirini takip eden akınlarla sık sık beyaz kalede belirmeğe başladılar. Devrenin sonuna kadar devam ettirmeğe muvaffak oldukları üstünlük semeresini ancak haftayımın son dakikasında Eşfağın şütü ile alan kırmızı takım beraberliğe ulaştı. ve devre 1—1 bitti.

İkinci devre.

Oyunun ikinci devresinde Melih kırmızı takımda yer aldı. İlk anlarda beyaz kaleyi sıkı bir çenber içine almağa muvaffak olan kırmızılılar bir iki mühim fırsat kaçırdılar. Fakat Nacinin uzaktan savurduğu şüt beyaz kale içlerine takılmakta gecikmedi. Hemen biraz sonra da Salimin ortaladığı topa yerinde bir çıkış yapan Melih takıma üçüncü golüde kazandırdı. Arkaya iki gol yiyen beyazlılar gayretlerini arttırdılar, oyunu rakiplerinin nısıf sahasına intikal ettirmeğe muvaffak oldular. Ve Mükeremin üzerine çullanan Faruğun penaltı yapmasıile ikinci sayılarına kavuştular. Hemen biraz sonrada Gazanfer açıktan sürüp getirdiği topla beraberliği temine muvaffak oldu. Oyun her iki tarafın karşılıklı akınları ile geçerken 3—3 beraberlikle bitti.

Iki motör çarpıştı

Dün sabah saat 6,30 da Galata köprüsü ağzında bir kaza olmuş ve iki motör çarpışmıştır Motörlerden birisi batmıştır. Yaptığımız tahkikata nazaren kaza şöyle olmuştur:

Sabah saat 6,30 da açık bulunan köprü ağzından dışarı çıkmak üzere bulunan 14 tonluk Özdeniz motörü ayni zamanda Haliçten içeriye girmek üzere bulunan Hayatibahri motörü ile çarpışmıştır. Özdeniz bu çarpışmadan ağır surette yaralanmış ve liman kontrol motörile Yemiş iskelesine çekildikten sonra su alarak batmıştır.

Bu kazadan bir tesadüf eseri olarak hiç kimse ölmemiştir.

İstanbul liman reisleri arasında nakil ve tayinler

Liman reisleri arasında bazı nakil ve tayinler olmuştur. Bunları aşağıda veriyoruz:

İstanbul liman dairesi kontrol şefliğine Silivri liman reisi Rahmi Aydınlı, Kavak liman reisliğine Tahir Tarhan, Silivri liman reisliğine Cide liman reisi Sadık, Cide liman reisliğine İstanbuldan Ali Şevki Aydınlı Küllük liman reisliğine İstanbuldan Salih nakil ve tayin olunmuşlardır.

Kuduz vak'aları çoğalıyor

Son günlerde kuduz hayvanlar tarafından ısırılma vakalarının çoğaldığı görülmüştür.

Kuduz tedavi hastahanesinde birçok kişi tedavi edilmektedir. Bunlar arasında Hukuk fakültesi dekanı Fuat Başgil ve İş bankası umum müdürü M. Eriş ile Nurullah Sümerde bulunmaktadır.

Evvelki günde Kireç burnunda bir kuduz hâdisesi olmuştur.

Hususî olarak bakılmakta ololan küçük bir çocuğu ısırdıktan sonra kulağını koparmış ve çocuğu kurtarmak istiyen sahibinin de yanağını ısırarak parçalamıştır.

Yaralılar derhal tedavi altına alınmıştır. Kuduz alâimi gösteren köpekte müşahede altına alınmıştır.

Gaz tevziatı

Vilâyet emrine verilmiş olan 150 bin litre gazyağının tevzi işi için vali muavini Ahmet Kınığın riyasetindeki komisyon dün toplanmıştır

Bu komisyonun verdiği kararlara nazaran kaza kaymakamları gaz tevzi işile yakından alâkadar olacaklardır.

Halk polis merkezlerinden kendilerine verilecek karneler - le bakkallardan ihtiyaç nisbetinde gaz alacaklardır.

HARP VAZİYETİ

Yıpratma harbi

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

nun zaferlerile hitam buldu ve silâhına dayanan milletlerde beheri ardınca sernegûn oldu. Avrupa kıyılarında kuvvetli bir emniyet şebekesi tesis ediimişti. Şarkta da ayni nizamın temini, kıt'anın yaşaması ve yarınki güçlüklerin karşılanması için, kat'i bir mecburiyet hükmünde idi. O sebeple, büyük merkez devleti, on iki hafta önce, büyük kuvvetlerile doğuya tevcih etti. Ve büyük bir arazi parçasını uçsuz bucaksız diyardan koparıp aldı.

Büyük harpte, garpta ve cenupta büyük kuvvetlerile savaşan Alman ordusu, şarkta, hemen her yerde ve her teşebbüsünde muvaffak olmuştu.

İtalyan orduları ayni hedefe tevcih edilebilirlerdi. Amerika, henüz harp hazırlığını tamamlıyamamıştır. Japonya, Uzak doğuda, yıllardan beri ters bir cephe almıştı. Büyük Britanya karalarında ve benimsediği denizlerde baskı altındadır. Avrupanın ufak memleketlerinden mihver saflarında döğüşmekte parlak istiklbali arayanlar da vardır. Bir Avrupa cephesi, yıkılmaz bir kaledir, şarka doğru genişliyebilirdi; hesap, riyazidir. Karar, hâdiselerede dayanmak itibarile, isabetlidir; Rusya dahi az zamanda çökecekti... Taarruz ordusu, plânlarını bu muhakemelere istinat ettirmekte idi.

Harbi zaferler tetviç etmek için yalnız hasım arazisini işgal etmek, onun bazı kaynaklarını elde etmekde lâzımgelmez. Harbin gayesi, ordularını yenerek, düşmana talepleri dikte ettirmekten ibarettir. Düşman orduları vuruşma kudretini haiz olduğu müddetçe, buna imkân yoktur. Hiç işgal edilmiyen bir memleketin uzatılan en ağır sulh şartlarını kabul ettiği de görülmüştür.

Sürekli bir harbin doğuracağı een büyük tehlike, orduların yıpranması ve bir gün çökmesidir. Rus zayiatı hakındaki Alman tebliğlerinde göze çarpan rakkamlar hayretler uyandıra - bilir. Ruslarsa, her darbeyi kahramanca karşılamakta ve hasım ordusuna azîm zayiat verdirdiklerini iddia etmektedirler.

Bu kanlı macera, şüphesiz geç de olsa, bir sonuca sürükleyecektir.

Ne, harbi besleyen darüssınaaları da elden çıkaran arazi kaynakları, ne de, 1812 felâketiyle ölçülmek istenen şaheser barajın ve tesislerin tahribi, Rus mukavemet ruhunu kıramadı; Ödesa, Tobruk kalesiyle yarışır gibidir. Kiyefin hasım cephesi derinliğine saplanmış bir kama mahiyetinde sebatta devam edeceği temin ediliyor. Moskovayı örten Timoçenko orduları, yeni hamleleriyle mevcudiyetlerini göstermek istiyorlar. Leningrda ise, mahsur ve ateşler altında kalmakla beraber, Rus azim ve iradesinin bir timsali olarak, bütün savletlere göğüs gerecektir, denilmektedir.

Sonbaharın kışa ulaştıran sayılı günlerine, mes'ut neticeler verecek korkunç müsaraaların sıkıştırılmak istendiğini, alınan tertilerde sezmek mümkündür:

Leningrad, ne bahasına olursa olsun, düşürülecek, Kiyef dirseği düzeltilecek ve Ödesanın bir tehdit yuvası olmasına müsaade edilmiyecek ve ilh... .

Vâkıâ, Rus ordusu çok kanamıştır, fakat, yılmamış, her karış toprağını kaniyle, caniyle müdafaadan çekinmemiştir. Mevzii de sayılsa, mukabil taarruzlarla zindeliğini gösteriyor.

Her iki ordu, zayiatı da hiçe sayarak, çarpışmakta ve taze kuvvetlerle boşluklarını doldurmaktadır. Bugünün öldürücü silâhları karşısında, bu harp hayatını uzaltmakta ısrar edenler ergeç, hakikatin acı çehresiyle karşılaşacaklardır. Alman ordusu, birbiri ardınca kaleleri devirerek, kışın da amacına yürüyecek midir? Şark cephesi mukavemeti, kara kışın yaratacağı engeller de ezilerek, kırılabilecek midir?

Sonra, bu bâdire nice bir ve daha ne zamana kadar devam edecektir. Bu meçhulleri, vak'aların inkişafı halledecektir. Ancak, bu kış da harp devam edecektir: "Kurdlar dumanlı günleri ararlar!,,

Hayırlı arkadaşlar

Gezmeğe gidelim! diye kandırdıkları arkadaşlarını tenha yolda soyan iki suçlu yakalandı

Sarıyerde oturan Mehmet ve Ali Yıldız adında iki arkadaş, evvelki gün, daima aralarında "paralı!" olarak andıkları Hasan Paskal adındaki arkadaşlarını bir gezintiye davet etmişler ve kendisini yanlarına alarak bahçeli köy yoluna doğru götürmüşlerdir.

Nihayet yol adam akıllı tenhalaşıp ortalıkta kimseler görünmeyince Ali Yıldız bri taraftan, Mehmet diğer taraftan Hasan Paskalın üzerine atılarak kollarını kıskıvrak yakalamışlar ve bıçaklarını çıkararak:

— Ya paralarını verirsin, yahut da öldürsüni demişlerdir.

Bu vaziyet karşısında şaşıran Hasan Paskal, bu iki arkadaşının kendisini belki de öldüreceklerini düşünerek üzerinde bulunan 10 lirayı çıkarmış, vermiş ve:

— Aman bana kıymayın! diyede yalvarmağa başlamıştır.

Ali ve Mehmet parayı almışlar ve eğer kimseye birşey söylemezse kendisine birşey yapmıyacaklarını söyliyerek Sarıyere gelmek üzere geriye dönmüşlerdir. Bu sırada karşıdan bir amele grubu görünmüş, yanlarına adam akıllı yaklaşınca Hasan Paskal ileriye doğru koşarak:

— Aman beni kurtarın. Paramı aldılar beni de öldürecekler! diye bağırmıştır.

Bunun üzerine ameleler iki soyguncuyu yakalamışlar ve jandarma karakoluna teslim etmişlerdir. Suçlular Hasan Paskala parasını geri vererek kendilerini kurtarmak istemişlerse de verildikleri Sarıyer sulh ceza mahkemesince sorgularını müteakip tevkiflerine karar vermişlerdir.

TAKVİMDEN BİR YAPRAK

Kazaya uğrayan saat

Yazan : ULUNAY

Geçen gün matbaaya geliyordum. Tramvayın sahanlığında bulunduğum için cebimden sigara paketini çıkartmak istediğim birşey düşürdüğümü anlatan ve fak bir "tık" sesi geldi, aynı anda hafifçe dizime de bir temas hissettim. Hemen yere bakıtım birşey göremedim ceplerimi yokladım: Gözlük, kalem, ağrılık, anahtarım, çakı, istilo, tarak hepsi yerli yerinde duruyor.

"Zayiat yok. O "tık" sesi ve hafif temas evhamdan ibaretmiş!" dedim. Matbaaya gelip saatin kaç olduğunu anlamak için bileğime bakmadan saatimin kaybolduğunu anlıyamadım.

Hergün beş dakika geri kalan emektar saatin, cebimden paketi çıkarırken tokası açılmış ve zavallı bana son bir veda niyaz safahası yapar gibi dizime dokunduktan sonra sokağa uçmuş.

Eskiler: "Mal canın yongasıdır!" derler. Hele bu mal böyle insanın elemine, neşesins temsil eden zamanları gösteren bir saat olursa. ..

Yüreğim yandı. Dönüşte onunla ayrıldığımız noktaya geldim her tarafa baktım, her yeri aradım. Bunu bulan adamın en temiz vazifesi onu ya oradaki nöbetçi memuruna yahut dükkânlardan birine bırakmasıdır. Bunu düşünerek sordum, soruştur dum. Köşedeki İranî, nargilesini tokurdatarak cevap bile vermedi. Çorapçı yahudi; benim saflığıma güldü. Kahveci çırak:

— İşin yokmu bayım? Dedi. Hiç uçan kuş geri dönermi?

Ümidi kestim. Eski emektardan ayrılmış olmak ateşini bir bardak su ile teskin ettim.

Garp memleketlerinde birşey zayi eden benim gibi kaybının üzerine bir bardak su içmez. Çünkü bulunan bir mal hiçbir zaman bulana ait değildir. O nihayet onda bir emanettir. Bunu takdir ettiği için hemen bulduğu yerde daima mevcut olduğunu farzettiği bir şahsa, bir dükkâna daha olmazsa zabıtaya teslim eder. Ve bulunan şeyin kıymetine göre bir ikramiye alması onun için sarih bir haktır.

Faraza bir saat yerine içi banknot paketlerile dolu bir çanta kaybedilse -benim böyle birşey zayi etmekliğime ihtimal yoktur. Benimki nihayet köhne bir saati tecavüz edemez, misâl olsun diye söyliyorum- ne olacak? Bunu bulan hemen bu parayı kabullenecekmi? ve kabullenmesi doğru mudur? Burada düşünülmüş. "Her bulunan eşyanın ticarî kıymeti üzerinden yüzde onu bulana aittir." Yolda bir kayid konulmuş. Bunun için bir çokları helâlından yüzde onla iktifa ederler ve pek iyi yaparlar.

Pariste bulunduğum zaman gazetelerde şöyle bir vak'a okumuştum: Bir papas bir kira otomobilinde 255.000 frank parayı unutmuş! Bu miktar parayı unutulur gibi değil fakat papas akılı bu!... Biçare deli gibi karakola koşmuş... Komiser:

— Merak etmeyiniz papas efendi! demiş. İşte karşımızda duran şu namuslu şöför bir saatim eksiksiz olarak paranızı getirdi. Papasın şöföre bir hayli duadan sonra beş frank bahşiş verdiğini gören komiser:

— Müsaade edinizde parayı birde ben sayayım! demiş ve içinden küsur gibi görünen beş bin frangı ayırıp şöföre verdikten sonra papasa:

— Yalnız dua ile insanların namuslu kalması temin edilemez! demiş. Birazda onların namuskârlıklarını mükâfatlandırmalı....

ULUNAY

İstanbulda terfi eden muallimler

Maarif Vekâleti mesleki tedrisat muallimleri arasında muayyen müddetlerini dolduran bazı muallimleri terfi ettirmiştir. İstanbulda terfi eden meslek mektebi muallimlerinin isimlerini yazıyoruz:

70 liraya terfi edenler

İstanbul yüksek iktisad ve ticaret mektebi lise kısmı fizik muallimi Ahmet Güler.

50 liraya terfi edenler

İstanbul erkek terzilik mektebi terzilik muallimi, Bürhaneddin Aygün, İstanbul yüksek iktısat ve ticaret mektebi lise Fransızca kısmı muallimi Zeki Alaybek, İstanbul yüksek iktısat ve ticaret mektebi lise kısmı büro kommersiyal muallimi Nevzat Durak.

40 liraya terfi edenler

İstanbul mıntaka sanayi mektebi ağaç işleri atölyesi muallimi Osman Süyür.

Konuşmalar

San'at telâkkisi ve Memleket

Bizde büyük kütle henüz bediî zevklerden uzak yaşıyor. Onun ihtiyaçlarını gözden kaçırmamak her Türk san'atkârına düşen bir vazifedir

Yaşar Nabi Nayır

İstanbula her gelişimde bir defa olsun ziyareti âdeta dinî bir vazife saydığım Boğaziçinde bir gezintiden dönüşte, vapurda, güzel bir tesadüf beni şahsıma ve imanlı eserine karşı hayranlık beslediğim, Mehmet Emin Yurdakul'a karşılaştırdı. Edebî muhitlerden, kalabalıktan uzak, sakin ve asûde bir hayat yaşayan millî şairimizi görmek fırsatı her zaman zühur etmez. Bu itibarla yanına sokularak müsahabesinden faydalanmak benim için zevkli bir vazife olmuştu.

Mehmet Emin Yurdakul'u yakından tanımış olanların zerre kadar mübalâga etmediğimi derhal tasdik edeceklerinden emin olarak söylüyorum: Muhterem şair, atalarımıza has o nezaket, tevazu ve efendilik meziyetlerinin birleşmesinden hasıl olan asaletin müşahhas bir timsalidir. Devirlerle birlikte değişen san'at telâkkilerine rağmen, onun edebiyat ve millî kalkınma tarihimize bir daha silinmiyecek harflerle nakşetmiş olan bu büyük çığırcının kendinden bahsetmekten âdeta ürken hudutsuz tevazuu yanında, basılmış ikinci veya üçüncü şiirinin ardından dehasını ilân etmekte gecikmiyen bir takım genç heveskârların farfarahığı acaba hangi ölçülerle kıyaslanabilir?

Şahsıma gösterdiği alâka ve iltifatları de ancak bu asil tevazü ve nezaketine verdiğim nur yüzlü şairle müşterek derdlerimizden, memleketten ve edebiyattan bahsettik. Düşünce ve kanaatlerimizin ne kadar tam bir intibakla birleştiklerini görmek benim için büyük bir sevinç vesilesi oldu.

Memleketi çok yakından görmüş ve sevmiş, milletinin istikbali için kalbi daima heyecanla çarpmış, durmak ve dinlenmek bilmeden okumuş ve hakikate erişmeğe çalışmış olan bu faziletli insanla, son yıllarda gençlerin edebî telâkkilerde görülen bocalamalar üzerinde ayni teessür ve esefle durduk.

Bütün bu neticesiz aranışların, bir takım müteredd Fransız san'at telâkkilerini edebiyatımıza aşılamıya kalkışların derin sebebini memleketi ve halkı tanımamakta bulduk.

Gerçekten, ötedenberi benim kanaatim budur: Modaya uygun manifatura eşyası gibi san'at metodlarını günü gününe hariçten memlekete taşıyanlar da müşterek yegâne vasıf memleketlerini ve mensup oldukları milleti tanımamalarıdır.

Bütün bilgileri bir takım Fransız kitaplarından edinme malûmata ve bütün görgüleri ayni vasıfları haiz insanların toplnadıkları kahve muhitlerine inhisar eden bir gençliğin san'at yolunu ararken dalâlete düşmemesi kabil olabilir mi?

Bir san'atkârın, her şeyden evvel, kendi kendine sorması lâzım: Kime hitap ediyorum? Kendi keyifleri için yazdıkları-nı, besteledikleri veya boyadıklarını söyleyenlerin iddialarına inanmayınız. San'atkâr bir Robinson tasavvur etmek güçtür. San'at, mahiyeti itibariyle içtimaîdir. İster istemez bir topluluğa hitap eder.

Ancak beş on arkadaş arasında kararlaşmış bir nevi şifre diline, temlerine ve mazmunlarına istinat eden bir san'atın, hiçbir zaman büyük kitlenin, hattâ aydınlar zümresinin bilemalı olamıyacağını kabul etmek lâzım. Halkın bizim san'at telâkkilerimize erişmesini, fildişi kulemizde gelip bizi bulmasını isteyemeyiz. Buna onun hiçbir mecburiyeti yoktur. O, kendisine kendi dili ve kendi zevkiyle hitap edenleri bilir ve beğenir, geri kalanlara ise gözlerini ve kulaklarını kapar.

Büyük şehirlerin kozmopolit havasından sıyrılarak ana soyun öz kaynaklariyle ana yurdun iç köşelerinde temasa gelmiş bir san'atkâr orada miletinin asıl ruhiyle tanışır. Böyle bir tanışma onu, yabancı tesirler altında yürüdüğü dalâlet yolundan çevirmeye kâfidir.

Ne yazık ki san'atkârlarımızın çoğu bu fırsatı bulamamışlardır. İçlerinde Avrupayı karış karış gezmiş, fakat bir iç Anadolu kasabasına ayak atmamış olanlar var. İşte, edebiyatımızda bugün şahit olduğumuz so-

(Sonu sayfa 4 sütun 3 de)

Candan gülmek ister misiniz?... Dans ve şarkı sever misiniz?. Yeni SWING Dansını bilir misiniz?.. Bunun için:

Yarın akşam SÜMER Sinemasına

Gidiniz ve

ARTHUR LAKE-LİMDA VİNTERS

ve Çifte CHİC YUNG tarafından yaratılan

Karım ve Patronum

Fransızca sözlü güzel ve hareketli filmi görünüz

2 Saatlik kahkaha ve neş'e

MELEK SİNEMASI

Yeni sineması mevsimine başlıyor

Senelerdenberi İstanbulun daima en kibar halkının sineması olmak şöhretini muvaffakiyetle taşıyan «MELEK» Sineması bu sene de Büyük Dünya Buhranının doğurduğu sayısız müşkülleri Yenerek Metro Goldwyn Mayer, Foks ve United Artists Şirketlerinin en güzel filimlrei arasında seçtiği eserleri Şehrimize getirmeğe muvaffak olmuştur.

17 Eylül Çarşamba günü akşamı daimî müşterilerine tekrar kavuşacak olan Melek Sinemasının bu mevsimde halkımıza takdim edeceği büyük filimlerin ilk listesini şimdiden bildiriyoruz:

KADINLAR	Norma Shearer - Joan Crowford
KARA SEVDA	Clark Gable - Spencer Tracy - Heddy Lamarr - Claudet Colbert
ALTIN YILDIZI	Alice Faye - Don Amech - Henri Fonda
SAADET GÜNEŞİ	Janette Mac Donald - Nelson Eddy
LEKESİZ AŞK	Merel Oberon - Laurence Oliver
UNUTULMAZ GÜNLER	Loretta Young - David Niven
REBECCA	Lavrence Oliver - Joan Fontaine
SERELİ DÖNÜŞ	Gary Cooper - Andrea Leeds
GÖNÜL KİMİ SEVERSE	Fredric March - Virjinea Bruce
GÖRÜNMEYEN ADAM	
BAHNEDE	Constance Benette - Roland Young
ÖLMİYEN MELODİ	Leslie Howard
VATERLO KÖPRÜSÜ	Robert Taylor - Viven Leigh
EDİSONUN HAYATI	Spencer Tracy - Rita Johnson
MEÇHUL ARKADAŞ	Clark Gable - Heddy Lamarr
GENÇLİK SENFONİSİ	Jascha Heifetz
GENÇLİK İMTİHAN VERİYOR	Mickey Roney - Cecila Parker - Judy Gerland
ZİGFİELD YILDIZLARI	Heddy Lamarr - Elenor Powell - James Steward
CHAD HANNA	Dorothy Lamour - Henri Fonda
GECE GÜNEŞİ	Sonya Hennie - Ray Milland
KORKUSUZ KADIN	Jean Crowford - Fredric March

Melek Sineması programalrını zaman zaman renkli mevsim moda filimlerile, seyahat jurnallarile en meşhur musiki üstadlarının ilâve eserlerile veya nefis renkli Miki Mavslarla süsliyecektir. Bundan başka Matbuat Umum Müdürlüğünün yapmakta olduğu Türkiye Jurnali, Havadis Gazetesi de her hafta programın başında yer alacaktır.

En Son Telgraf Haberleri

Şarkta zelzele

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

lerinde yeniden vukubulan yer sarsıntıları neticesi 30 ev tamamen ve 38 ev kısmen harap olmuştur. Sertsu nahiyesine de hareketiarz yüzünden ölen ve yaralanan hayvan miktarı 83-tür.

Van, 14 (a.a.) — Ercişte yer sarsıntısından müteessir olan vatandaşlara ilk yardım olmak üzere halkımız tarafından teberrü edilen 1000 lira dün Kızılay merkezi tarafından Ercize gönderilmiştir.

Erciş kasabası gölden bir saat içeride geniş bir ova ortasında bahçelerle çevrilmiştir.

Erciş ovası Aladağ ve Süphan dağiyle Van gölü arasında yapılmış güzel ve bereketli bir ovadır. Erciş kasabasına gelince, Van gölü bölgesinin en güzel yerlerinden biridir. Bir tarafta kıyılarını öpen mavi göl, diğer taraftan türlü meyvalar yetiştiren yeşil bahçeler, daha ötede dizboyu yükselen ekin tarlaları.

Güzellik, bolluk ve bereket ... İşte yersarsıntısı felâketine uğramış şirin Ercişin kestirme tarifi.

Bir Van gölü haritasına bakılınca, gölün başlıca üç körfezi bulunduğu göze çarpar: Tatvan, Van, Erciş.

Çaldıran, Muradiye, Patnos ve Adicevaz köylerinin pazar yeri Erciş olduğu gibi Van - Patnos - Ağrı - Erzurum yolu da Ercişten geçer.

Eski Erciş göl kıyısındadır. Göl sularının yükselmesi tehlikesi karşısında burası terkedilerek hükûme tmerkezii şimdiki mahalline nakledilmişti ve şimdiki Erciş o vakit 15, 20 evli Agakis adlı bir köydü.

Erciş kasabası 1914 Cihan harbi içinde tamamen yıkılmış ve istilâda halk hep dağılmıştı. Harpten sonra memlekete dönenler, yavaş yavaş yurdlarını kurmıya başlamışlar ve son yıllar zarfında Erciş küçük, fakat güzel bir kasaba şeklini almıştı.

Ercişde 937 yılında çok muntazam bir halkevi binası yapılmış, güzel bir park ve modern bir ilk okul binası yapılmıştı. Van caddesi üzerinde modern evler de inşa edilmişti.

Ercişliler ticaret, ziraat ve hayvancılıkla uğraşılar. Erciş, tarihin eski devirlerinde büyük bir kültür merkezi idi. Halk şairi Emrah'ın Ericşe bir saat mesafede olan Çelebidağ köyünden olduğu söylenir.

Yer sarsıntısından fazlaca müteessir olduğu haber verilen Kocapınar da Erciş kazasının bir nahiyesidir. Ercişe tâbi 80 köy vardır.

Bulgar gazeteleri

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

kilâtlandırılmasına yardım edece kolurlarsa bu değişiklik zaman altına alınmış olacaktır.

Maamafih yeni Avrupa fikri, başkalarının müdahalesi fikrini tamamiyle bertaraf etmektedir. Bu sebepten dolayı bu harp, bu nizamın Avrupanın tesanüdü sayesinde tahakkuk ettirilmesi anına kadar devam edecektir.

Zora gazetesi diyor ki:

Muhakkak olan birşey varsa o da Bolşevizmin bu harbde imha edileceğidir.

Sofya, 14 (a.a.) — Geçen gece orta tedrisat mekteplerinde menfî nümayişler yapılması ha sebiyle, maarif nazırı bu gibi nümayişlerin tekerrürünün önüne geçmek maksadiyle lüzumlu tedbirler almağı kararlaştırmıştır. Bu tedbirle mekteplerin kapatlmasına kadar gidebilecektir.

İngiliz hava kuvvetleri

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

legraph gazteesinin Stokholm muhabiri Spitfires ve Hurricane tayyarelerinin, Leningrad üzerinde cereyan eden muhare-belere birinci plânda iştirak ettiklerini kaydeylemektedir. Ruslar tarafından şiddetli mukabil taarruzlar yapılmaktadır.

İPEK

Sineması

18 Eylül Perşembe

akşamı saat 9 da

Yeni Mevsime başlıyor

İlk film:

M. MOTO

Caniler adasında

Muazzam Aşk ve Macera Şaheseri. Ayrıca:

Matbuat Umum Müdürlüğü

Türkiye Jurnalı

Türkçe sözü havadis gazetesi

Akdenizde Amerikan deniz altıları

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Deutscle Algemeine Zeitung B. Roosevelt'in eski teranelerile Almanyayı tahrik edemediğini tebarüz ettirmektedir.

Muazzam bir manevra

Vaşington, 14 (a.a.) — Birleşik Amerika tarihinin en büyük askerî manevraları bugün gece yarısı başlıyacak ve bu manevralara cem'an 480000 kişi Louisiane'da tahaşşüt etmek suretile iştirak edeceklerdir.

Yeni bir Amerikan zırhlısı denize indiriliyor

Vaşington, 14 (a.a.) Şimdiye kadar bir misli daha asla inşa edilmemiş derecede kudretli bir harp gemisi olan 35000 tonluk Massachussets zırhlısının, tahmin edilen müddetten yedi ay evvel, yani 23 eylülde denize indirileceğini, harbiye nezareti bildirmektedir.

Almanya ne yapacak

Londra, 14 (a.a.) — Saatler geçtikçe, bütün dünyadan buraya gelen telgraflar, umumî intibaın, B. Roosevelt'in tahmin edildiğinden fazla ileri gittiği merkezinde olduğunu göstermektedir.

Almanya, bu meydan okuyuşu iki türlü mukabele imkânına maliktir.

Birincisi, yasak edilen sulara denizaltı gemileri göndermeğe devam etmesi, hattâ bunları artırmasıdır,

İkincisi, dün tarif edilen nevide tedbirlerie, yani Atlantik sahillerinin, İberya yarımadası sahillerinin, şimalî, Afrika ve garbi Afrika sahillerinin işgali suretile mukabele etmesidir.

Gayda Roosevelte hücum ediyor

Roma, 14 (a.a.) Stefani ajansı bildiriyor:

Voice d'İtalia gazetesinde Gayda diyorki: "B. Rooseveltin mesajı, korkutucu tesirini yapamadı. Beyaz evin sözcüleri, mihverin gösterdiği sükûnetin bir zaaf eseri olduğunu iddia ediyorlar, fakat bunun doğru olmadığını biliyorlar.

Akdenizde Amerikan denizaltıları varmış

Gayda makalesine şöyle devam ediyor:

"Amerikanın, Akdeniz hakkındaki bu telmihine hayret etmiyoruz; zira, Amerika denizatılarının, İtalyaya karşı hareket etmek üzere Akdenizdeki mevcudiyetleri ihtimaline, bir kaç haftadanberi nazarı dikkati celbetmiştik. B. Roosevelt, durmadan hızlı gidiyor. Bu İtalya ile Almanya için, silâhları hazır, beklemekten başka yapacak birşey kalmıyor. Yalnız, B. Rooseveltin şimdi, harbe doğru, ne den dolayı böyle açıktan açığa yürüdüğü suali sorulabilir. Bu durumun sebebi İngilterenin vaziyetinin vahimleşmiş olmasıdır."

İranda isyan çıktı

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Tahrandan Sofyaya gelen ve Sofyadan Macar ajansına verilen bir telgraf haberine göre, İranda birden bire isyan çıkmıştır.

Bu haberde en modern mitralyözler, toplar ve el bombalarile mücehhez mühim Kürt çetelerinin ani olarak İngiliz işgal kuvvetleri aleyhine harekete geçtikleri, isyanın Kimanah'da başladığı, kürt kıtalarının orada topalndıkları ve mevcut malûmata nazaran Hamadan, Kaşhan ve Kuzistanın tamamile asilerin elinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

İngilizler diplomatik kuriyesi ile İngiliz radyosunun yakın şarktaki en tanınmış muhabirlerinden Rişar Dimbelbi ve Times gazetesinin muhabiri, Con Holborn asilerin eline düşmüşlerdir. Bunların akibetleri meçhuldür.

Tahranın muhtelif noktalarında kargaşalıklar çıkmıştır. Asiler ahalinin kendilerine iltihak etmeleri için duvarlara ilânlar yapıştırmışlardır.

İlk Alman esir kafilesi yola çıkarıldı

Londra, 14 (a.a.) — Reuter: İranda, Almanları üzera kamplarına göndermek üzere, kabil olduğu kadar süratle tedalınmaktadır. Şimdiye kadar, iki kafile Alman yola çıkarılmıştır.

İranla Rusya ve İngiltere arasında akdedilen anlaşma hükümlerinin tatbikinde, İran nazırları, şimdiye kadar hüsnüniyet göstermişlerdir. Bu itibarla ittilâ gazetesinin neşrettiği bir makale, büyük bir hayret uyandırmıştır. Rusya ve İngiltere hükûmetleri, bu hususta, İran hükûmetinden izahat istemişlerdir İran başvekili, İranın içinde bulunduğu vaziyetin, dahilî işler üzerinde derin tesirler yapabileceğini hatırlatmıştır.

İranda halk kontrolü isteniyor muş

Gerek son haricî hâdiseler, gerek yeni dahilî şeraitler karşısında, millî işler üzerinde halk kontrolü tesisinin şayanı arzu olup olmadığı, İranda cayi sual görülmektedir.

Mihver elçilikleri Tahrandan ayrılıyor

Tahran, 14 (a.a.) — İrandaki Alman, İtalyan, Romanya ve Macaristan sefaretleri erkânı ve memurlarının İran topraklarını terk etmelerine müsaade edilmiştir.

ANA—İLK—ORTA—LİSE

Kız ve Erkek **Boğaziçi Liseleri** Yatılı ve yatısız

Arnavutköy - Tramvay caddesi: Çiftesaraylar

Kayıd için hergün 10 dan 17 ye kadar mektebe müracaat edilebilir. İlk kısım 29 Eylûlde, orta ve lise kısımları 25 Eylûlde derslere başlıyacaktır. Telefon: 36 - 210

Ana - İlk - Orta ve Lise

Kız ve Erkek **Hayriye Lisesi** Yatılı ve Yatısız

Fatih: Saraçhane başı

Kayıt için her gün 10 dan 17 ye kadar mektebe müracaat. Arzu eden talebe mektebin hususî vesaiti ile sabah evlerinden alınır; akşam evlerine bırakılır.

Telefon: 20530

Maliye Vekâletinden

Eski nikel 5, 10 ve 20 paralıkların tedavülden kaldırılması hakkında ilân

Eski nikel 5, 10 ve 20 paralıkların yerine dantelli bir kuruşluklarla bronz on paralıklar darp ve piyasaya kâfi miktarda çıkarılmış olduğundan eski nikel 5,10 ve 20 paralıkların 30/6/942 tarihinden sonra tedavülden kaldırılması kararlaştırılmıştır.

Mezkûr ufak paralar 1 Temmuz 942 tarihinden itibaren artık tedavül etmiyecek ve bu tarihten itibaren ancak bir sene müddetle yalnız mal sandıklarile Cümhuriyet Merkez bankası şubelerine ve Cümhuriyet Merkez bankası şubesi olmayan yerlerde Ziraat bankası şubeleri tarafından kabul edilebilecektir.

Ellerinde bu ufak paralardan bulunanların bunları mal sandıklarile Cümhuriyet Merkez bankası ve Zirat bankası şubelerine tebdil ettirmeleri ilân olunur. (5605) 4129

İzmir Kızılçullu Köy Enstitüsü ve Eğitmen kursu Satınalma komisyonu Başkanlığından:

Cinsi	Yükseği kilo	Muhammen fiat	Tutarı Lira	İlk T. Lira	Azı Kilo
Ekmek	290400	12	34848	2613.60	193600
Sadeyağı Urfa	12000	160	19200	1440.00	8000

1 — Kızılçullu Köy Enstitüsü ve Eğitmen kursu sadeyağı ve ekmek ihtiyacı kapalı zarf usulile eksiltmeye konulmuştur.

2 — İhale 19/9/1941 tarihine tesadüfeden Cuma günü saat 15 te İzmirde mektepler Muhasebeciliğinde icra edilecektir.

3 — İsteklilerin belli gün saatten evvel teklif mektublarını adı geçen muhasebeciliğe ve teminatın muhasebecilik veznesine veya resmî bir bankaya yatırılması ve şartnamesini de mezkûr muhasebecilikte görebilecekleri ilân olunur. (7727)

İranda yabancılar

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Öğleden sonra daha bir hayli muharip Vasmusun grupuna iltihak etti. Eğer Buşire karşı harp açacaksa ve gece başlarken hücum edilecektiyse henüz vakıt dardı.

Fakat bunların içinde Zahir Kadir han yoktu. Adamları kendilerinden beklenen kuvvetin dörtte üçünü göndermişlerdi. VCasmus ateş püskürüyordu. Artık yapacak iş yoktu. Teşeb-Vasmus ateş püskürüyordu.

Toplanmış olanlar dağıldı ve tam güneş batarken Zahir Kadir han kendi kuvvetlerile göründü. Özür diledi. Koyunlarını kaybettiği için aramaya çıktığını, bunun için geç kaldığını söyledi. Sonra kahramanlığını ve cesaretini göstermek üzere Buşir kenarlarına kadar yürüdü. Bir kaç Hindli süvariye ateş açtı. Sonra gene geri döndü.

* * *

Birinci Buşir muharebesi

Vasmus, cihad ilânına aid beyannameleri sağa sola yaymıştı. Daha Nisan ayı içinde bu ilânlar ile heyecana gelen, Mokran mollası bayrağın altına bir hayli muharip toplamıştı. İngilizler bu kaynaşma karşısında Şehime kalesini yüze yakın askerle takviye ettiler ve Buşiri müdafaa haline koydular. Bu tedbirler umumî bir kıyama karşı alınmıştı.

17 Nisanda Molla, şeyhlere şehre hücuma başladı. Mollanın kanaatince bu muharebe gayet müthiş bir çarpışmaya inkilâb etmiş ve kanlı boğuşmalar olmuştur. Ancak neticede Mollanın taraftarları ric'at etmişler ve harp sahasında yirmi kadar ölü bırakmışlardı. İngilizlerden dört ölü, bir kaç yaralı vardı.

Bu haberler Tacibostana varınca oradaki halk da heyecana düştü. Fakat ateşin Tacibostana yapılmasına razı değillerdi. Hele şehir hücumunun boşa gittiğini öğrendikten sonra...

Diğer taraftan İngilizler Dicle boyuncaTürk ordusunuda ricate mecbur etmişlerdi. Bu haberler de garpteki hudut boyundan sızmakta idi. Makran hâdisesine bu da inzimam edince Zair Kadir han bir müddet daha sakin ve sakit beklemeği tercih etti.

Bir suikast hazırlığı

Vasmusun o kadar hararetle hazırladığı kıyam, yeniden sönüp gidiyordu. Bunu yeniden uyandırmak aşiretleri ve şeyhleri, mollaları tekrar harekete getirmek nasıl kabil olacaktı?

Bundan sonra bir de gizli baskınlara, suikasdlere baş vurmak icap etti.

Şirazdaki İngiliz konsolosu (Okonor) şahsına karşı bir suikasd hazırlandığını çabuk öğrendi. Oradaki İsveçli jandarma kumandanına ve valiye birer protestoname gönderdi. Hazırlıkları ifşa etti. Ortalık karıştı.

Vasmus bütün bunları Şirazdaki casusları vasıtasile yapıyor ve neticelerini öğreniyordu. Küçük bir hareket, umumî bir kıyama müncer olabilirdi. Fakat bu küçük hareketi de bir türlü vücude getiremiyordu. Bununla beraber saburane hazırlıklarına devam etti.

Buşirdeki casusları, oradaki İngiliz kuvvetlerini Vasmus'a bildirmişlerdi. Fakat Vasmus bu istihbarat hilâfına olarak şeyhlere ve mollalara dediki:

— Dikkat ediniz; çetelerinizden bir kaçı İngilizlere hücum ettiği, yahut Zaz Kadir han onlara karşı yürüdüğü zaman ne yapıyor bu İngilizler?.. Hiç bir vakit size karşı hareket etmeğe cesaret ediyorlarmı? Hayır... Neden cesaret edemiyorlar? Çünkü korkuyorlar, çünkü biliyorlar ki Türkleri mağlûp etseler bile sıra arslanını (yani İranlıları) mağlûp edemezler.

Bu hazırlıkların üzerinden iki ay geçmişti ve 17 temmuzda başlıyacak olan ramazana üç hafta kalmıştı.

Cihad saati çalıyor..

Nihayet bayrak asıldı. Hep birden ayaklandılar. Hepsinin elinde tüfek vardı ve kurşun kasaları toprakların içinden çıkarılmıştı. Cihad saati çalıyordu.

Buşirdeki İngiliz kuvvetleri kumandanı Sir Yoh Nixson da bir taraftan temmuz başından itibaren müdafaa hazırlıklarına germi vermişti. Temmuzun on ikisinde iki zabit mevkim iki mil ötesinde 400 kişinin toplandığını ve ileri atılmak için emir beklediklerini öğrenmişti.

Zabitler, işittiklerine inanamıyarak zayıf bir kuvvetle birlikte tahkikata çıktılar. Bu iki İngiliz zabiti İranlıların eline düştü ve yanındakilerle birlikte öldürüldü. Artık çarpışma terakki edilemiyecek bir hal almıştı.

İranlılar silâhlı olarak bin kadar vardı. Elinde bir kama, yahut sopa veya taşla bir hayli halkta bunlara iltihak etmişti.

Her Sabah

Harbin kısalığına, uzunluğuna dair

— Bu harp sürse, sürse altı ay, bilemedin bir sene daha sürer. Bu kadar masrafa derya olsa dayanmaz!.

— Tayyareleri görmüyor musun? Bir gecede bir şehri hâlâ ile yeksân ediveriyorlar. Bu sıcağa kar mı dayanır? Bu gidişle iki aya kalmaz, her iki tarafta da şafak atar!.

Daha 1939 eylülünde, yani başlangıcında ileriye sürülen bu kehanetlere, tahminlere, bilgiçlik taslamalara rağmen iki numaralı umumî boğuşma iki yaşını doldurdu, üçüncüsüne bastı, lâkin taraflardan hiç birinde henüz ne şafak attı, ne de bir yorgunluk alâmeti var. Bilâkis gün geçtikçe afet dal budak sarmakta, ihtilâtlar doğurmakta.

Hiç ileriye gitmeğe ne hacet; Çin - Japon harbi meydanda:

— Bu harp 1940 yılında var mı idi?

— Vardı.

— Peki 935, 36, 37, 38, 939 senelerinde de Çinlilerle Japonlar boğuşmıyorlar mı idi ?

— Eşhedübillâh boğuşuyorlardı.

Şu halde Asyada modern bir harbin yıllarca sürüp gittiğine göre Avrupadaki boğuşmanın da üç, beş, hattâ on yıl devam etmemesi için ortada bir sebep yoktur.

Demek oluyor ki bize, hesabımızı ona göre tutup tedbir almak düşüyor. Malûm a, islâmlığın büyük bir felsefesidir:

— Yarın ölecek mişsin gibi ahrete hazırlan, fakat ebediyen yaşayacakmışsın gibi de dünyanı mamur et!..

Biz en kötüsüne hazırlanalım da iyi çıkarsa bahtımıza der geçeriz.

A. C. SARAÇOĞLU

Berlin bildiriyor:

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

Şark cephesinde harekâtın müsait neticesi dolayısiyle büyük ve yeni bir takım zaferler hazırlanmaktadır. Kuvvetli Alman teşekkülleri, Leningradın müstahkem cephesini yarmışlardır. Düşmanın anudane müdafaasına rağmen şehrin çember içine alınması işi fasılasız surette devam etmektedir.

Bir general maktul düştü

12 Eylülde bir ordu kumandanı olan general Süvaliye Von Schubert, şark cephesinde maktul düşmüştür.

Voroşilof'un mukabil taarruzu akamete uğradı

Helsinki, 14 (a.a.) — Selâhiyettar menbalardan alınan haberler, Voroşilof tarafından İlmen gölünün cenubuna doğru Valdri ovasında yapılmış olan mukabil taarruzun akamete uğramış olduğunu teyid etmektedir.

Bir Sovyet ordusu imha oluıdu

Roma, 14 (a.a.) — Stefani ajansının şark cephesindeki hususî muhabiri bildiriyor:

Alman kuvvetleri Saint Petersburg ve Smolensk, Kiyef hattının şarkına doğru ilerlemektedir. Schlüsselburgun Almanlar tarafından zaptından sonra şark cephesinde büyük bir muharebe başlamış olduğu bildiriliyor.

Sivyet kıtaları kumandanlığı, İlmen gölü ile Valdaie ... leri arasında geniş bir çevirme hareketi yapmağa teşebbüs etmiştir. Mareşal Timoçenko ordularından biri Viololoukide inha edilmiştir.

Moskova bildiriyor

(Baş tarafı 1 inci sayfada)

İlk kar başladı

Londra, 14 (a.a.) — Rusyada ilk kar yağmaktadır. Almanlar, Rusların merkezde mukabil taarruza geçtiklerini kabul etmekte iselerde, Budiyenninin, Dnieper Petrovskda Dnieperi tekrar geçtiği haberini hiç mevzuubah etmemektedirler.

İngilizlerin eski sistem bir sahra toplarile bir mitralyözleri vardı.

Delirden gelen reis Ali adamlarını Buşirin cenubunda, Zaz Kadir onun sağında, şah Kütah ve Deştistan şeyhleri şimali şarkında toplanmışlardı.

Vasmus bir at sırtında bu muharebeleri boydan boya dolaşarak onları din namına, Allah namına teşci ediyor; onlara Buşirde elde edecekleri ganimetleri sayıyordu.

Sabah saat yedide reis Ali ile Zaz Kadir müşterek hücuma karar verdiler. Top ateş açtı. Ve kabilelerin açtığı ateşi derhal karşıladı.

(Arkası var)

HERGELECİ İBRAHİM

Yazan: M. Sami Karayel — 96

Tosun, tam on dakika müte - mادiyen tek cepheli hücumlarına devam etmekle beraber hasmına da oyun kaptırmamak ve, kendi oyunile hasmının mukabil oyunlarına takılmamâk üzere çarpıştı.

Doğrusunu söylemek lâzımgelirse Hergeleci, bu on dakikalık şidetli güreşte Tosunu, bir türlü kapamadı

Güreş canlı idi. Herkes heyecan içinde bulunuyordu. Hattâ halk, ortada bulunan baş güreşleri bırakmış Tosunla, Hergelecinin güreşini seyrediyordu.

Güreşin onuncu dakikasından sonra birden bire Hergelecinin tek çapraza girdiği ve alta düştüğü görüldü.

Tosun, nasılsa Hergeleciyi bir çalımına getirerek tek çaprazla budayarak altına almıştı.

Hergeleci, zorlamadı. Çünkü Tosunun tek çapraz budaması ye alta düşmüştü.

Hergelecinin ilk olarak alta düşmesi ortalıkta heyecan uyandırdı. Tosunun taraftarları se - vinçlerinden bağırmağa başladılar:

— Ha Tosun!.

— Tam sırası!.

— Aferin Tosun!.

Tosun, iyi güreş çıkarıyordu. Bir kere on dakika içinde en mahir Hergeleciye kendini kaptırmamıştı. Sonrada hasmını altına almıştı.

Hergelecinin on dakikalık güreşi çetin ve şiddetli idi. Böyle olduğu halde bir türlü hasmını altına alamamıştı.

Halbuki Tosun, hasmını altına almış bulunuyordu. Ümitler çoğaldı. Tosunun birşeyler yapacağı zannolundu.

Deli Hafız, zamanın en usta ve mahir pehlivanlarından olduğu için Tosunun ve Hergelecinin nasıl güreş tuttuklarını görüyordu.

Sonra Tosun, Deli Hafızın elinden çıkmıştı. Eski çırağının tek cepheli hamlelerini anlamıştı. Bu hamlelerle oyun kapabilir se kapacaktı. Kapamazsa derhal boşaltıp dönecekti.

Fakat Hergelecinin tuttuğu yol büsbütün başka idi. O, oyundan oyuna gitmeğe çalışıyordu.

Tosun, bu karğaşalık içinde nasılsa bir boşluk bulmuş ve, hasmını tek çaprazla altına almıştı.

Hergeleci, ilk defa olarak alta düştüğünden dolayı içerlemişti. Yerden bir ot parçası kopardı, dişlerinin arasına koyarak ezmeğe başladı.

Tosun, hasmını altına alır almaz derhal üzerine çullandı. Ve Hergeleciye kazık durarak arka ayağından köstekledi.

Tosun, Hergelecinin ne mal olduğunu biliyordu. Derhal alttan kaçardı. Bu sebeple kazığı vurmuş ve, kösteği takmıştı. Hasmını alttan kaçırmamak için işi emniyete almıştı.

Fakat şimdi ne oyun yapmalıydı?. Hergeleciye ne oyun yapılmış olsa muhakkak söküp alttan kalkardı. Ve yahut ters bir mukabele ile insanı yenik düşürebilirdi.

Tosun, hasmını altına almakla beraber çekiniyordu. Çünkü Hergelecinin altçılığı berbattı. Muhakak insanı iki dirhemlik yerinden yenerdi.

Tosun, emniyetli oyunlara kaçtı. Hasmına kurt kapanı vurarak çevirmek istedi. Bu, nede olsa sigortalı bir oyundu.

Tosun, birdenbire kazığı sökerek hasmının üzerine çullandı. Ve, kapanı takarak Hergeleciyi bastı.

Tosun, hasmını bastıktan sonra gırtlakladı ve, çevirmeğe başladı.

Deli Hafız dikkatle bakıyordu Tosunun birşeyler becermek istediğini fakat ne dereceye kadar muvaffak olacağına seyirci idi.

Ezerçeli ağalar telâşa düşmüşlerdi. On dakikalık müdafaa bir güreşten sonra şimdide pehlivanlarının kurt kapanında gırtlağa girdiğini görmüşlerdi.

Ağalardan biri sabursuzlandı. Deli Hafıza dönerek:

— Usta! ne oluyor?.

— Hiç! görmiyormusun ne oluyor?.

— İyi değil ama!.

— Elbette iyi değil..

— Tosun bugün çok iyi güreş çıkarıyor. .

— Tek cepheli değilmi?.

Deyince ağa anlamamıştı. Çünkü bu güreşin ince ve teknik tarafı idi.Bu sebeple ağa sordu:

— Tek cephelide ne oluyor usta?.

— Görmedinmi oyundan oyuna geçtiği yok?.

— Fakat bastırdı.

— Ne yaptı sanki?.

— Kurt kapanını vurdu işte!.

— Başka oyun neden yapmıyorda kurt kapanı vurdu?.

— ....

— Ağam, güreş büsbütün başka... Tosun, korkuyorda ondan kurt kapanı vurdu. Kendini sigortaya almış bulunuyor.

— .....

— Tehlike yok.. İbram, söker şimdi kurt kapanını..

Dedi.

Deli Hafız, küçük çırağının yüzde yüz kapanı çözeceğini biliyordu. Tosunda hasmının kapandan çıkacağına emindi. Hergelecinin nasıl kapan söktüğünü biliyordu. Buna meydan vermemek için hasmının ellerini boş bırakmamağa çalışıyordu.

Hergeleci, ellerini kurtardı ve altına alarak sakladı.

Tosun, habire gırtlakliyordu. Yalnız yüklenerek hasmını çevirmeğe çalışıyordu.

Fakat Tosun, hasmının ellerini kurtarıp karnının altına soktuğunu görünce derhal gırtlağı bıraktı. Hergelecinin ellerini kurtarmağa yol aldı.

Kurnaz ve, mahir Hergeleci. Hasmının bu, yola tevessül edeceğini biliyordu. Tosun, gırtlağı bırakır bırakmaz derhal bu fasıladan istifade etti. Bir anda kıçını havalandırdı ve, ellerile paçalarına yapıştı.

Hergeleci, kendi paçasına yapışmıştı. Tosun, hasmının oyuna gelinceye kadar Hergeleci, işini yamış bulunuyordu.

Hergeleci, hafif bir kıç kılçığile Tosunu üstünden çözdü ve önünne kaydırarak düşürdü.

Tosun, öne düşer düşmez kaçmak istedi. Fakat Hergeleci, derhal hasmının kispet kasnağına pençesini geçirdi.

Tosun, fırlayıp kalkmak istedi. Lâkin hasmının pençesi kasnakta idi. Bir çekişte önüne alıverdi.

Tosunun kurt kapanı oyununda emniyetten çıkmıştı. En müsbet oyunu bile hiçe inmişti.

Hergelecinin bu manevrası ve ince güreşi hasmını bozmuştu. Tosun Hergelecinin ne yapacağını bildiği halde bile bile tongaya düşmüştü.

Çünkü, kurnaz Hergeleci, hasmını adım adım takip ediyordu. O, gırtlak ameliyesile meşgul iken birdenbire ellerini karnının altına saklamıştı.

Tosun, gırtlağı bırakıp hasmının ellerini alayım derken tongaya düşmüştü. İşte Hergeleci, bu anı görebilmişti. Pehlivanlık bu idi. Tosun bile bile lâdes olmuştu.

Deli Hafız, kıs kıs gülüyordu. Çırağı Tosunu aldatmıştı.

Hergeleci, kapandan çok güzel bir manevra ile kurtulurdu. Kapan demek şöyledir:

Altta bulunan hasmın kalçaları üstünden ve, her iki taraftan birdenbire ayaklarını geçirerek bağlamak ve, ellerinide altan çırparak öne fırlatmak bu suretle hasmı yüz üstü yere basmaktır.

İşte kapan buna derler.. Bu vaziyete giren hasmı hem bastırıp tesbit ederken hemde sağ ve sol el ile gırtlağından dolayarak sağa ve yahut sola çevirerek yenmek.. .

Bu vaziyette iken ağır bir hasmın altından kurtulmak kolay değildir. Bilhassa, Hergeleci gibi hafif bir pehlivan böyle bir kapandan kurtulamaz.. Ağır bir hasım, sallı bir hasım küçük Hergeleciyi istediği gibi ezebilir ve altında tutabilir.

Fakat çok zeki ve, yaradılışı kuvvetli olan Hergeleci, bu gibi zorlu ve ağır oyunlara çare bulmuştur.

Hergeleci, kapana girdiği zaman usuletle ellerini karnının altına getirirdi. Halbuki kapana girmiş olan bir pehlivanın böyle ellerini altına alması daha ziyade kendi zararınadır. Çünkü gırtlak ameliyatı hasmına karşı daha ziyade kolaylaştırmış olur. Bunu gören hasım memnun olur.. Kapana girmiş olan bir pehlivanın muvazenesi kaybolmuş olur.

Yani, hasım taraf ellerin altagirişinden memnundur. Hergeleci, ellerini alta aldıktan sonra yavaş yavaş büzülmeğe başlar.. Ve, ellerile ayaklarının paçalarına erişir pençelerile paçalarını kavrar..

Paçalarını kavradıktan sonra birden bire kendi kendini çeker ve, çekerkende tabiatile kıçı havalanır..

Kıçı havalandıktan sonra da bir ufak kıç atması hareketi yapar.. Hasım bu, hareket karşısında çözülerek kayar ve, öne düşer..

Eğer kılçık biçimine çekerde kuvvetli düşerse taklak atıp yenilir.. Yani, öne kayıp düşerken dönerek sırt üstü yere düşer.

(Arkası var)

ZAYİ — Akçeâbad nüfus memurluğundan aldığım hüviyet cüzdanımla Trabzonda 8 inci alaydan 927 senesinde aldığım terhis tezkeremi zayi ettim. Yenisini alacağımdan eskisinin hükmü yoktur.

Beyazıt, Mühürdar Eminpaşa sokak 34 numarada İsmail oğlu 319 doğumlu Şükrü Üçüncüoğlu

GRİPİN

Baş, diş, nezle, grip, romatizma

Nevralji, Kırıklık ve Bütün Ağrılarınızı derhal keser

İcabında günde 3 kaşe alınabilir, TAKLİTLERİNDEN SAKININIZ, Her yerde pullu kutuları ısrarla isteyiniz,

San'at telâkkisi

(Baş tarafı 3 üncü sayfada)

guk ve sun'i havayı yaratan sebebi burada aramalıyız.

Bilhassa büyük harpten sonra Fransada san'at sahasında garabet moda oldu. Asırlarca gür bir çeşme gibi akmış mebzul bir klâsik ve akademik edebiyattan bıkmış görülmemişe, eksantriğe düşkün, bir takım türedi Fransız münevverlerini tatmin için san'atkârlar garabet yarışına giriştiler. Bu suretle bugün Fransız milletinin reddettiği bir takım san'at ucubeleri meydana geldi.

İşte Fransız kültüriyle temasa gelen genç san'atkârlarımızın bir kısmı, o zengin klâsik kaynakları ihmal ederek bu istikbali meşkûk cereyanlara kulak kabarttılar. Kübik resim ve yapı, ültramodern muzik, sürrealist şiir tecrübeleri hep bu taklitçilik hevesinin neticeleri oldu. Ve halkımızla birlikte aydınlarımız da bu nevi san'at tezahürlerine karşı tam bir kayıtsızlık gösterdi.

Fransa gibi, san'atı işba haline gelmiş ve her yeni eser denize katre ilâve etmeye benzeyen memleketlerde bir dereceye kadar mazur görülebilecek olan bu nevi heveslerin kendi hususî şartlarımız göz önünde tutulunca takbih edlmemesi kabil midir?

Bizde san'atkârın ayrı bir misyonu olmak lâzımdır. Zira büyük kitle henüz bediî zevklerden mahrum bir hayat yaşıyor. Bu halkı tanımak ve sevmek ve onun ihtiyaçlarını gözden kaçırmıyarak hareket etmek, her Türk aydınına ve sanatkârına düşen bir vazife değil midir?

Halkın ihtiyaçlarını gözetmek lüzumnu belirtirken, halk onları seviyor diye Keremle Aslı tarzında masallar ve halk türküleri tarzında besteler yazmalı demiyorum. Böyle bir iddia benden uzaktır. Fakat hiç değilse, san'at eserlerimiz, içinde yaşadığımız yurttan sesler verme - lidir.

Ve bu ancak san'atkârın memleketi, halkı tanımasiyle mümkündür. Duygularının asaleti itibariyle dünyanın her insanından yüksek olan Türk köylüsü ile yakından bir tanışma, san'at kâra takip etmesi gereken yolu, kendiliğinden çizer.

Fakat denecek ki her san'atkâr bu imkânı nereden ve nasıl bulsun? İşte asıl halledilmesi gereken mesele buradadır. Bütün imkânlara malik oldukları halde büyük şehirlerden dışarı ayak atmıyan ve aristokratik zevkleri ruhta değil maddede arayan san'atkârlarla meşgul olmıya bile değmez. O varsın gene fildişi kulesinde kapalı yaşasın. Fakat yürekleri ideal ateşiyle dolu olduğu halde sırf maddî imkânsızlık yüzünden memleketi gezemeyenlere bu imkânı vermek borcumuzdur. Cümhuriyet Halk Partisi, resamlar için her yaz memleket seyahatleri hazırlamaklâ bu ihtiyacın hissedilmiş olduğunu bize gösterdi. Musikişinaslarımız ise, halk türküleri toplamak faaliyetine iştirâk ettirilerek memleketin bir çok köşelerini görebiliyorlar. Fakat asıl yurdu tanıyıp tanıtmaları gereken edebiyatçılar için henüz ortada bir teşebbüs yoktur. Muayyen bir vazifenin dar çemberi içinde mahpus yaşayan edebiyatçı gençlere, hiç değilse, futbolcular kadar olsun, yurd içinde dolaşmak fırsatını vermenin yolları aranmalıdır. Böyle bir teşebbüsün okadar hayırlı neticeleri olacaktır ki, katlanılacak fedakârlığı fazlasiyle telâfi eder, sanırım.

Yaşar Nâbi NAYIR

Hastabakıcı aranıyor

Darülâceze hastahanesine biri hariciye servislerinde ve ameliyathanede çalışmış, diğeri dahiliye servislerinde çalışmış iki hastabakıcıya ihtiyaç vardır. İsteyenlerin müesseseye müracaatları.

Sahibi: A. Cemaleddin Saraçoğlu
Neşriyat Müdürü: Macit Çetin
Basıldığı yer: (H. Bekir Gürsoylar ve A. Cemaleddin Saraçoğlu matbaası)

Küçük tasarruf hesapları 1941

İKRAMİYE PLÂNI

KEŞİDELER: 4 Şubat, 2 Mayıs, 1 Ağustos, 3 İkincitesrin tarihlerinde yapılır.

1941 İKRAMİYELERİ

1 adet	2000	Liralık	= 2000.—	Lira
3 »	1000	»	= 3000.—	»
2 »	750	»	= 1500.—	»
4 »	500	»	= 2000.—	»
8 »	250	»	= 2000.—	»
35 »	100	»	= 3500.—	»
80 »	50	»	= 4000.—	»
300 »	20	»	= 6000.—	»

NAKLİYAT İŞİ MÜNAKASASI

Sümer Bank Sellüloz Sanayii Müessesesinden:

Müessesemiz için Bolu ve Düzce Orman Revirlerinden mübayaa edilecek 20 ilâ 30 bin metre mikâbı Tomruğun şose kenarlarındaki orman depolarından alınarak nihayet on ay zarfında Adapazarına nakil ve Adapazarında vagona tahmil işleri; kısmen veya tamamen; taliplerine ihale edilecektir.

İsteklilerin metre mikâbı — kilometre fiyatını havi tekliflerinin kapalı zarfla 22 Eylül 941 saat 16 ya kadar İzmitte müessesemiz müdürlüğüne tevdii ilân olunur.

Taahhüt edilecek beher on bin metre mikâbı için iki bin liralık muvakkat teminat akçesi kapalı zarfla beraber müesseseye teslim edilecektir.

Kamyonlar nakliyatı yapacaklara; bedeli müteakhit tarafından ödenmek şartiyle, lâstik, benzin ve yağ müessesece temin olunacaktır.

Taahhüdün tamamı için teklifte bulunanlar tercih olunur.

Sellüloz Sanayii Müessesesi ihaleyi icrada serbesttir.

Devlet Demiryolları İlânları

Erzurumda yapılacak mağaza binası inşaatı kapalı zarf usulile ve vahidi fiyat üzerinden eksiltmeye konmuştur. Bu inşaatta döşeme ve lentolar için muktazi demirler idarece verilecektir.

1 — Bu işin muhammen bedeli «125000» liradır.

2 — İstekliler bu işe ait şartname ve sair evrakı D. D. Yollar Ankara ve Erzurum veznesinden «625» kuruş mukabilinde alabilirler.

3 — Eksiltme 26/9/1941 tarihinde cuma günü saat 16 da Ankarada D. D. Yolları yol dairesinde toplanacak merkez birinci komsiyonunca yapılacaktır.

4 — Eksiltmeye girebilmek için isteklilerin teklif mektupları ile birlikte aşağıda yazılı teminat ve vesaiki ayni gün saat «15» e kadar komisyon reisliğine vermeleri lâzımdır.

A — «7500» liralık muvakkat teminat

B — 2490 sayılı kanunun tayin ettiği vesikalar ile bu işe mahsus olmak üzere Münakalât Vekâletinden alınmış ehliyet vesikası, ehliyet vesikası için ihale tarihinden en az sekiz gün evvel bir istida ile Münakalât Vekâletine müracaat olunması. «6395» «7935»

* * *

Muhammen bedeli 15.000 lira olan 1.000.000 adet tuğla 26/9/941 cuma günü saat 15.30 da kapalı zarf usulü ile Ankarada İdare binasında satın alınacaktır.

Bu işe girmek istiyenlerin 1125 liralık muvakkat teminat ile kanunun tayin ettiği vesikaları ve tekliflerini ayni gün saat 14.30 za kadar komisyon reisliğine vermeleri lâzımdır.

Şartnameler parasız olarak Ankarada Malzeme dairesinden, Haydarpaşada Teselüm ve Sevk Şefliğinden dağıtılacaktır. (7983)

Ankara Devlet konservatuvarından

1941 - 1942 ders senesinde Devlet konservatuvarına talebe alınacaktır. İsteklilerin Maarif, Lise öğretmen okulu ve orta okul müdürlüklerile Devlet konservatuvarından şartları ve imtihan günlerini öğrenmeleri.

NOT:

«Mektupla malûmat almak istiyenlerin 7 kuruşluk mektup pulu göndermeleri lâzımdır.»

Namzet kayıtları 28 Eylül 1941 akşamı kapanacaktır. (6106-7675)

KÖLE

Yazan: ULUNAY — Tefrika No. 77

— Oturun! dedi.

Tekrar yerden selâm vererek geri geri çekildim; ta kapının yanında bir iskemleye iliştim. Sinek kovar gibi ikinci bir selâm daha verdi. Bunada yerle beraber mukabele ettim.

— Şöyle yakın gelin! Manasını ifade eden bir işaret yaptı. İki iskemle ileriye geçtim.

Önündeki gümüş sigara kutusundan bir sigara çıkardı, köpeğe kemik atar gibi önüme fırlattı. Sigara teşekkürle alınır, fakat içilmez olduğunu bildiğim için yerden bu iltifat kırıntısını topladım, sigara iskemlesinin üstüne koydum. Beş on dakika sükûtla geçti. Paşa başını bana doğru çevirerek sordu:

— Zatıâlileri hanği ceridenin hizmeti tahririyesinde bulunuyorsunuz?

— Sayenizde İlham gazetesin de çalışıyorum efendim.

— Tebrik ederim, tebrik ederim; inşaallah feyizyap olursunuz. Mülk-ü millete, din-ü devlete büyük hizmetler edersiniz.

— Ardiyad ömrü âfiyet fihapenahilerine duacıyım efendim.

Beş dakika daha geçti.

— Ben, gazetecileri severim.

Yüzde yüz yalan söyliyordu. Çünkü o devir adamlarının hiç birisinin gazetecileri sevmedikleri muhakkaktır.

— Kadrşinaslık buyuruyorsunuz efendim.

— Vaktile ben Amediye çırağ edildiğim zaman Teodor kasabı tanırdım; pek değerli bir adamdı. Onunla ekseriya müdavelei efkâr ederdik. Malûmu âlileri bizde ilk çıkan gazete Takvimi vekayidir. Beyazit meydanında bir bina satın alınarak mezkûr harpte tesis ve müdüriyetinede Esad efendi tayin edilmiştir...

Bu Esad efendi, meşhur sahaflar Şeyhi zade denilmekle maruftur. 1201 de tevellüd etmiş ve bilâhare vekayi kâtibi olmuştu... 1241 senei hicrîyesinde yeniçerilerin lâğvına dair olan fermanı hümayûnu Sultan Ahmet camiinde menberde kıraat eylemek suretile büyük bir şöhret kazanmıştır. 1242 de kendisine vak'ayı nuvislik ihsan buyurulmuştu.. .

Sadrazam beni katiyen alâkadar etmiyen bu tafsilâtı verirken yavaş yavaş kendimde lüzumsuz bir mayi hammallığından kurtulmak ihtiyacını hissediyordum. Bomontide devirdiğimiz fıçı tesirini göstermeğe başlamıştı. Fakat ne yapabilirdim? İster istemez dişimi sıktım. Paşa devam ediyordu:

— Tarihi cidden güzeldir. Esad efendi Takvimi vekayi nezaretine 1247 de tayin edildi. .. Daha sonraları İrana sefir tayin edilmiştir.

İçimden Esad efendiye de Takvimi vekayiede atıp tutuyordum.

— Esad efendi, sefaretten avdet ettiği zaman bir lütfû alelal olarak Nakibüleşraflığa ve ayni zamanda Rumeli kazaskerliğine tayin edildi. Buna (ehluhu mahalluhu) diyebiliriz. Zira işbu intihap elhak pek muvafık düşmüştür. Bundan sonra 1263 de...

Olduğum yerde yavaş yavaş kıvranmağa başlamıştım. O, halâ sözü kesmiyor ve devam ediyordu:

— Mekâtibi umumiye nezaretine tayin edildi. Bu memuriyeti şimdiki maarif nezaretile mukayese edebiliriz...

Kendi kendime: "Hay etmez olaydın!" diyordum.

— 1264 senei hicrîsinde Esad efendi merhum meclisi maarif riyasetine tayin olunmuştur. Bu memuriyetinede yine (ehluhu mahalluhu) diyebiliriz çünkü bu zat cidden ilm-ü-irfanın yeke tazı bir zatı alikdir idi...

Alnımdan nohut gibi soğuk terler dökülüyordu.

— Vefatı kitabesinin mezarında mehkûk olduğu veçhile 1264 senei hicrîyesi seferülhayrinin dördüncü günü vukubulmuştur.

Kendi kendime:

— Oh. Nihayet öldü kurtulduk... Aman kendimi dışarı atayım...

Derken Sadrazam paşa:

— Takvimi vekayi, haftada bir defa saha-i-intişara çıkar ve alelekser umumru dahiliye-i-resmiye ve kısmen de gayri resmî havadis, istihbarat, mevad, mütenevvi ve mevad-ı-şettayı da ihtiva eylerdi. Bazen dahi usul-i talimü tedrise ait mübahis-i-mühimmeden dahi bahsederdi...

Burada gözlerim kararmağa, kulaklarımda uğultular hâsıl olmağa başladı. Ta yüreğimden gelen kişnemeğe benzer bir inilti ağzımdan taştı; paşa işitmedi bile.

— . . . Talimü fünunu hirfetü san'at ve bilhassa emr-i-ticaret babında nihririni muktedirenin ecalci kalem eylemeleride mukarrerdi...

Artık söylenen sözlerden hiç birşey anlamıyordum. Sadrazam paşa bu bitmez tükenmez terkiplerini bir su şırıltısı gibi muttarit ve pek ahenk olarak sıraladığı için onu dinlemek bendeki ihtiyacı daha ziyade arttırıyordu. Kendimi okadar sıkıyordum ki bütün vücudum çelik bir yay gibi gerilmişti. Utanmasam hüngür hüngür ağlayacaktım.

— . . . Takvimi vekayie büyük memurların abone edilmeleri takarrür etti. Bu senelik olmak üzere 120 kuruştan ibaret kalil bir meblâğ idi...

Oturduğum yerden denizi görüyordum: Uzaktan süratle geçen vapurun dalgası rıhtıma çarparak su sedası çıkardıkça ben deniz gibi her tarafı suya gark etmek ihtiyacile çıldırıyordum.

— . . . Takvimi vekayiin revacını temin için pek çok himmet sarfedilmiştir...

Tamamile yana doğru çarpıldım. Bütün vücuduma zıngır zıngır bir titreme geldi.

— Nitekim rum patriki Kostantiyus ve ermeni patriki Estepanos efendiler himayelerinde olan bütün kiliselere birer beyanname göndererek Takvimi vekayiin intişarını tebliğ ve yakında çıkacak rumca ve ermenice nüshaları istizaya talip olmaları...

Artık kendime malik değildim. Aklıma delice fikirler geliyordu... Bütün vücudumun ateş gibi yanmakta olduğunu hissediyordum. Ah arkadaşlar! bunun ne müthiş bir ihtiyaç olduğunu bilseniz; o anda bana "ömrünün beş senesi mukabilinde bu sıkıntıdan kurtulmak istermisiniz?" diye sorsalar alimallah derhal bu taahhüdü imzalamağa hazırdım. Salonda benden başka birisi olsa hemen dışarı sıvışacağım. Kimse olmadığı için mütemadiyen bana hitap ediyor; yerimden kımıldanamam ki...

O aralık paşa ellerini birbirine vurarak, içeri giren ağaya:

— Bir bardak su!

Demezmi?

Bittim. Biraz sonra redingotlu uşak üstü gümüş kapaklı kristal bir bardakla paşaya suyu takdim etti. Sadrazam suyu şapırdata şapırdata yudum yudum içtikçe bende vücudumun her tarafı patlamış gibi sızıntılar hasıl olmağa başladı. Sanki bana mesamatımdan sular fışkırıyor gibi geliyordu.

— . . . Ne diyordum? Evet. İşzaya talip olmaları tavsiye ediliyordu. Bu tavsiyename cerakımda mevcuttur; fakat bazı me'lini hatırlıyacağım... O tavsiyenamenin metnini hatırlamağa çalışırken ben zihnimden kurnazlıklar tasavvur ediyordum. Nihayet: "Ne olursa olsun. Dedim. O menhus mayiin kabı taşırmaması için pek az bir miktar def ederim. Namaza devam etmediğim için zaruret halinde bir mahzur yoktur."

Sadrazam, halâ tavsiyenamenin metnini zihninde arıyordu. Bir aralık bundan istifade ederek dışarı çıkmağıda düşündüm Fakat bunun için bir takım merasime tâbi olmak lâzımdı; benim ise kımıldamağa takatim yoktu. Çelik kerpeten gibi bitiştirdiğim diz kapaklarımı ufak bir harekete getirsem olduğum yeri fiskiyeli bir havuz gibi suya gark edeceğimde şüphe yoktu.

O, kehribar ağızlığına yeni bir sigara takarken ben ilk projemi tatbik ederek supapı biraz gevşettim; aman efendim. En fazla tazyikli bir etfaiye musluğu bile bu kadar asi olamazdı. Kapatmak için asabımın bütün takallüslerile uğraştığım halde muvaffak olamıyordum. Bomontinin vücudumda hüviyetini değiştiren birası o kadar tatlı bir akışla gidiyordu ki zevkinden gözlerim süzülüyor bütün vücudum gevşiyordu. Gözlerimi, pantolonumun paçalarına dikmiştim: An be an önümdeki halıda bir gölcük husule geleceğini zan ediyordum.

Korktuğum başıma gelmedi. Fakat kurşunî renk pantolonumun dizleri ve bacak kısmı siyaha yakın koyu bir renk almıştı. Orada biraz daha oturabilmekliğim paşanın koku almak hususundaki hissinin kuvvetine kalmıştı. Halâ tavsiyenamenin metnini arıyan sadrazamın bir Çinli Mandaren siması kadar manasız çehresini tetkik ediyordum. Birden bire bana öyle geldi ki bu hiç bir mana ifade etmiyen çehrede kaşlar çatıldı, burun kanatları açıldı. Bunu görünce içime bir korku geldi, rezaletten kaçmak için ayağa kalktım yerle beraber bir selâmdan sonra dışarıya fırladım. Sofada mühürdar karşıma çıktı:

(Arkası var)